

Olcsó cseh ágytoll!
 5 kiló; új foszott 12 K, fehér pehelypuha foszott 18 kor., 24 K, hófehér pehelypuha foszott 30 K, 36 K. Szállítás portmentesen, utánvétellel.
 A kicserélés és visszavétel portmentesítés ellenében megengedjük. 12159
 Benedikt Sachsel, Lobes Nr. 60. Pilsen mellett, Böhmen.

Angol Sport és LAWN TENNIS FELSZERELÉSEK
 ~ NAGY VÁLASZTÉKBAN ~
WESZELY ISTVÁN NAL
 ~ BUDAPEST, IV. VÁCI UTCA 9. ~
 ÁRJÉGYÉKET BÉRMENTVE KÜLD.

A MAGYAR GAZDÁK LEGNAGYOBB ELLENSÉGE a TŰZ,
 mely a forró nyári szárazságban évről-évre óriási károkat okoz. Nagy gazdaságokat, egész községeket pusztít el. Legjobb védelem a tűz ellen a

„MINIMAX“
 önműködő tüzelő készülék, melyvel bármely laikus még csirjában elfojtathatja azt.
 Erről számtalan bizonyítvány tanuskodik! Az ország legnagyobb birtokosai sok száz példányban szereztek be Minimax kézi tüzelő készülékeinket.
 Felvilágosítással szívesen szolgál a
Magyar Minimax Gyár Részv.-Társ.
 Budapest, VII., Ilka-utca 31.
 Telefon 37-31. 12134

Párisi világiállítás „Grand Prix”, 1900
Kwizda-féle Restitutions-fluid
 cs. és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára.
 Egy üveg ára 2 K 80 fill.
 40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb elő és utóditóul, inak merevségénél, stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat. 11744

Kwizda-féle Restitutions-fluid
 csak a mellékelt védjegyei valódi. Képes árjegyeket ingyen és bérmentve. — Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-ut 26.

Téli fürdőkúra a Szt.-Lukácsfürdőben.
 Természetes forró, meleg, kénes források. Iszapfürdők, iszapborogatások, mindennemű thermális-fürdők, hidrotérápia, massage, ezúnavf. Olcsó és gondos ellátás. Ceúz, köszvény, ideg-, bőrbajok és a téli fürdőkúra felől kimerítő prospektust küld ingyen a 2 015
Szt.-Lukácsfürdő Igazgatósága Budapest-Budán.

Rozsnyay Pepsin bora.
 Kellemes ízű, kiváló jó hatáson szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.
 Étkezés közben véve, megóvja a gyomorteléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.
 Egy postacsomag 6 üveggel 19 kor. 32 fill. franco küldve.
 Kapható:
 Török József gyógyszerésztárában Budapest, valamint a kézi-tónél: 12162
ROZSNYAY MÁTYÁS
 gyógyszerésztárában
 ARAD, Szabadság-tér.

Seffer Antal
 Képes árjegyzék kívánatra
 Ipartelepe és angol sportjátékok gyári raktára
 Budapest, Károly-utca, bolt szám 12. (Központi városi épület.)
 11952

Vértess-féle Sósorszesz Minden házban szükséges. 12003

FELHIVÁS A NŐKHÖZ!

Mindazon nők, kik adnak valamit a kéz és arcz ápolására, ne kenjék arczukat és kezüket semmi-féle krémmel, kenőccsel, puderral, melyekkel sosem fognak eredményt elérni, hanem tegyenek egy próbát a világhírű és orvosi tekintélyek által ajánlott

„HOPPA“

angol teint regulator-ral, mely főlegessé teszi az arcz és kéz kellemetlen bekenését s egymagában pótolja a krémet, kenőcsöt, pudert, szappant.

A „HOPPA“ bámulatos gyorsan tünteti el a szeplőt, májfoltot, bőrvörösséget, mitesszereket, stb. és meglepően puhítja, finomítja, ifjítja az arczot és kezeket. 12126

Igazi uri nő nem keni arczát.

Egy doboz ára utasítással 2 K 50 f.

Kapható minden gyógytárban, drogeriában és illatszertárban.

Főraktár:

Kaiser Vilmos és Tsa
kozmetikai laboratoriuma
Győr, 1/g.

El az otromba parafa oszlopával! Ha ön rövidlátóként látta volna és járását kifoghatná tenni akarja, hussza magának ingyen és bérmentve a V. 114. sz. rőpiratót. — Acker és Gerlach Continental-Extension Mfg. Wien, I. Dominikanerbastei 21.

Az asztalosok szövetségi Butorcsarnoka.
 A budapesti asztalos-ipartestület védnöksége alatt álló
Butorcsarnok
 és hitelszövetkezet, mint az országos kézponti hitelszövetkezet tagja, felhívja a nagyérdemű butorcsarnok-közönség figyelmét a
VIII., József-körút 28. szám,
 Bércoksis-utca sarok, valamint
IV., Belváros, Ferencziak-tere 1. sz. a.
 királyi bérpalotában dusan felszerelt modern és stíluszerű lakberendezéseinek megtekintésére, a melyek jutányos áron jóállás mellett adtnak el
A Butorcsarnok szövetsége
 kizárólag csak budapesti képesített asztalos- és karpitos mesterek dolgoznak, ugy Budapest környékén készített, vagy bécsi silány árak eladásával nem foglalkozik.
 Megrendeléshez tervezetet és költségvetést kívánatra készítünk. 12154
 Minden egyes butoradarab bizottság által felülbírálván.

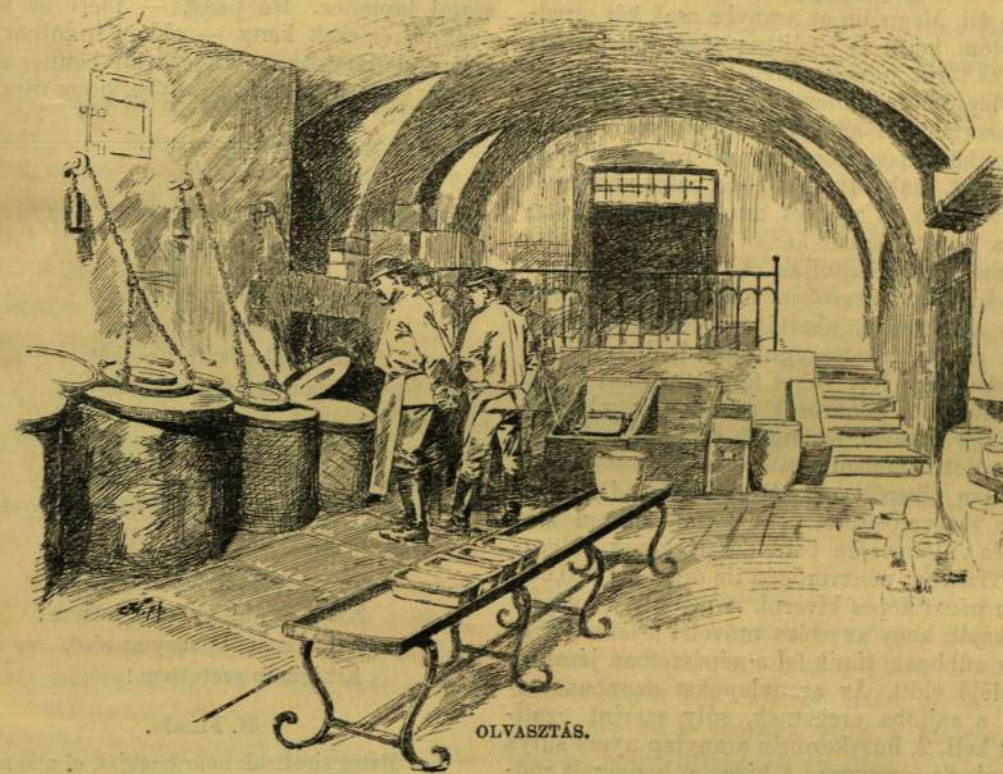
Használja a **Krieger**
Crème de Margueritet
 11905 (1885 óta törv. védve.)
 és bőre mindennemű tisztáltságoaktól megszabadulni, bárszemésmasagot nyer.
 Elmulaszt bőrátját, zimmozit, májfoltot, stb. 20 év óta a legmagasabb arisztokraták használatában.
**Ova intem a t. nagyközönséget, a hasonló nevű silány, az arcz bőre okvetlen káros hatáson, szemérmetlen reklámmal hirdetett titánzatoktól. Krieger volt az ügynevezett szirtalan arcoscrème feltalálója, ő készítette már 1881 óta a Crème de Marguerite-t. E készítmény tulajdonságaiért számszoros utánozzák de egyik sem egyezik meg Krieger készítményével, mert az utánozók nem ismerik annak előállítás titkát. Krieger készítményének teljes ártalmatlanságáról és kiváló-ságáról több állami vegyészeti laboratorium tanuskodik.
 Ára 4 korona. — Kapható a készítőnél:
KRIEGER „MAGYAR KORONA“ GYÓGYSZERTÁR
 Budapest, VIII., Calvin-tér.**

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest IV., Egyetem-utca 4. szám.

VASÁRNAPI UJSÁG
 18. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.)
 SZERKESZTŐ: HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁJUS 5.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A „Világkrónika“-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

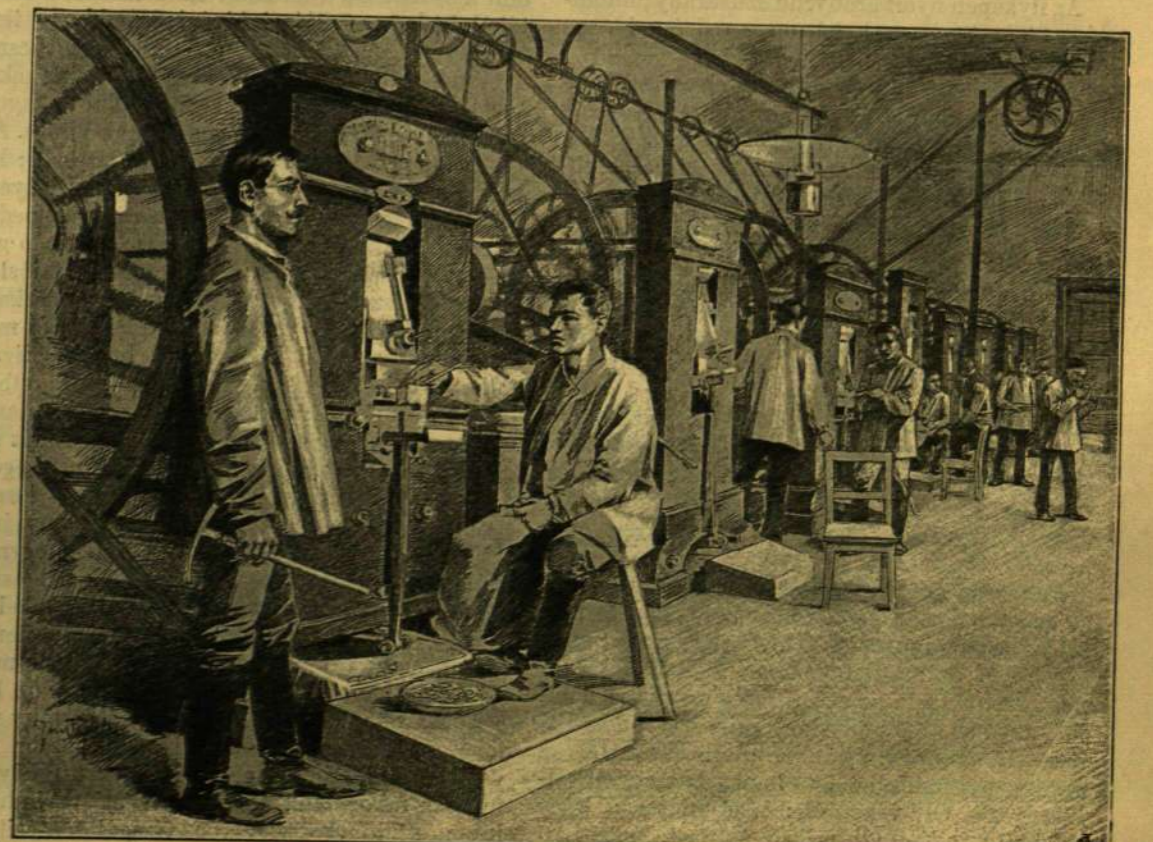

OLVASZTÁS.

A KÖRMÖCZI PÉNZVERŐBEN.

KEVÉS VÁROSUNK VAN, melynek oly változatos a története, mint a magyarországi bányavárosok elsejének, Kőrmöczbányának, melynek pénzverője már régi Árpád-házi királyaink alatt is működött.

Már a tatárdúlás előtt pénzt vertek itten, denáriusokat, obolusokat, forintokat; hogy pedig milyen munkabíró ezen intézet, arra nézve legyen elég csak annyit felhoznunk, hogy a koronaérték behozatala után néhány év alatt 60 millió koronást, 72 millió tizfillérest és 54 millió húszfillérest vertek itten, és hogy nemcsak azt az aranyat verték itt ki, melyet Magyarország termel, hanem azt is, melyet kormányunk a valuta érdekében a külföld piacain vásárolt. Pedig Magyarországon az aranytermelés is emelkedőben van; hiszen tiz év alatt majdnem megkétszereződött. Mig ugyanis 1888-ban 1875 kilogramm aranyat termeltünk, addig 1896-ban (és ez volt eddig egyik legdúsabban jövedelmező év) aranytermelésünk 3551 kilogrammra ment. Mig 1892-től 1897-ig a hazai aranytermelés összesen 18,776 kilogramm, ugyanezen hat év alatt 123 millió forint értékben 74,885 kilogramm aranyat hoztunk be külföldről, vagyis ezen pénzverő hat

Jantyk Mátyás hátramaradt részén.

A KÖRMÖCZBÁNYAI PÉNZVERŐBŐL. — KORONÁK VERÉSE.

Vizbe öntik az érckeveréket.

Munkás az olvasztónál.

A próbakemence.

A KÖRMÖCZBÁNYAI PÉNZVERŐBŐL. — Jantyk Mátyas hátramaradt rajnai.

A megolvasztott érckeveréket azután úgy öntik vízbe, mint a hogy a férjhez menni akaró leány karácsony este az ólmot önti. De az aranyat-ezüstöt cseppenként öntik a vízbe, hol az ezüst-cseppek nyomban odatapadnak az aranydarabkákhöz úgy, hogy egy teknőnyi ily öntvény olyan, mintha szépen patogatott kukorica volna és csak a fém fénye árulja el, hogy nem megenni való. Az ilykép előállított fémcseppeket azután kénsavoldatba teszik, a kénsav pedig jobban szereti az ezüstöt, mint az aranyat, mert az ezüstöt megesezi, az aranyat otthagya. De az arany sem teljes pompájában lép ki kénes fűrdőjéből; sárgásbarna, fémfény nélküli törmelék az, melyet a kénfűrdő fenekéről leszűrnék; inkább hasonlít török üledékéhez, mint a fémek királyához. Ez az aranyhomok azért oly fénytelen, azért oly barna, mert még nem szabadult meg teljesen az ezüsttől. Tovább főzik fűhát, minyelyen szólva, koncentrálják előbb kénsavban, azután salétromsavban, s így az ezüst teljesen megválik aranyától, az arany pedig — most már szinarany — csekély fémfényt eláruló sárgás daraszertű sejtékné hagyja el a fűrdőt. Ezt az aranydarát kiizzasztják, de színét csak akkor nyeri vissza, mikor grafit-tégelybe teszik és megolvasztják. De a mint megolvadt s a tégelyből a rúd-mintába öntik, már higan teljesen visszanyerte vakító, halvány-sárga fémfényét.

Az ilyképen nyert aranyrúd szüzarany; finomsága 997; tehát csak három ezredrészt idegen elem van benne.

Aranyunk tehát már van, de elvesztettük az ezüstöt. Azonban őt sem szabad ott felednünk kénsavas rabságában.

Az aranyról leszűrt ezüstoldatot vízzel hígítjuk és a folyadékba rézlapokat rakunk. Miért?

Mert a kénsav otthagya az aranyat az ezüst miatt, most pedig ellöki az ezüstöt a réz miatt. Nem szereti az aranyat; de a réz jobban szereti, mint az ezüstöt; tehát azzal egyesül. A mint a kénsavas víz neszt veszi a réznek, az ezüstöt azonnal lecsapja és a rézrel kékgaliczáz egyesül.

A rézről felszabadult ezüst mint szürkés por rakódik le, aztán megmosatván, egyenest a tégelybe vándorol, hogy ott megolvasztás és rudakba öntsék. Az ily ezüstűrd finomsága 994—999; vagyis csak 6—1 idegen rész van benne.

Puhasága miatt azonban sem az aranyat, sem az ezüstöt tisztán nem használják, hanem rézrel keverve mindkettőből ötvözet készül. Sajátosságai az aranyak, hogy csak a két leg-nemesebb fém: az ezüstöt és a réz téri. Tudjuk, hogy az ólom mily lágy, mily nagyon nyújtható és majdnem újjunkon hajlítható. De az arany nyújthatósága az ólomét is nagyon túlszárnyalja. Oly vékony lemezé lapítható, hogy a lehellet is elviheti, mint a pelyhet. Ezért bátran elmondható, hogy egy 20 koronás arany-nyal egy húszrét lovasól együtt be lehetne ara-

nyozni. Az arany nyújthatósága nézve az első helyen áll. Mégis ha az aranyba csak két ezredrészt ólom kerül is, nyújthatóságát teljesen elveszti és török, mint az üveg.

De lépünk a pénzverő-műhelybe, melyben katonasorban áll az a sok gép, melyekre nézve teljesen közönbös, hogy aranyat ropogtatnak-e, vagy rézet, csak oly közönbös, mint arra a tót leányra nézve, ki a gépet arannyal eteti. Azelőtt a pénzt szabad kézzel verték; ma már hatalmas géppel sajtolják. A gépmunkát a kör-möczbányai pénzverőben már a XVI. század végén alkalmazni akarták. A szándék Haág Dávid akkori főkamragróf nevét dícsérné, ha elég bátorsága lett volna foganatosítani is azt, a mit akart. A pénzverők azonban szembezállottak az újítóval, lázongtak s az eszme kudarcot vallott. De a mi a bátoratlan főkamragrófnak nem sikerült, azt bátrabb utóda 1660-ban mégis megvalósította. Ma természetesen már gőz- és villanyerőre berendezett gépek dolgoznak. Tizenhat pénzverőgép tíz óra alatt 320,000 darab pénzt képes kivenni. A gép oly jól végezi munkáját, hogy az egész művelet a lehető leg-egyszerűbbnek tűnik fel a gépészeten járatlan szemlélő előtt. Az aranylapokat azonban, mielőtt a sajtóba eregetnék, súly szerint egalizálni kell. A húszkoronás aranylap nyers súlya ugyanis 6,77 gramm. A hidegen hengerelt rúd-lapból a gép a laskákat úgy vágja ki, mint midőn a szakácsnő a farsangi fánk laskáit a tészta-ból bádög-gyűrűjével kivágja, csak hogy természetesen sokkal gyorsabban. A szakácsnő a kilyukatott tészta maradvékából pereceket készít; a pénzverőben a kilyukatott tagok az érczolvasztó tégelybe vándorolnak vissza. Az így nyert laskákat azután mérlegre teszik; ha könnyebb a laska, mint a szabályszerű nyers súly, az érczolvasztó tégelybe kerül; ha pedig nehezebb, akkor a súlyfölsőleget arra való géppel legyalulják, s a mi még mindig fölösleg benne, lereszlik. Így kerül az érczapocskó a pénzsajtóba gépbe. Ez egyet perdit rajta és már odanyomta a külső karimájába, hogy: «Bizalmam az ősi erényben», a következő pillanatban elnyeli a gép az aranykarikát s egy-két pillanat múlva már ki is veti az angyalos koronát s a koronázási öltönyébe öltözött királynak egész alakját feltüntető húszkoronást. A gép lassan megy, mint egy jó ingaóra, a halvány-sárga szűlött pedig gyöngö cseppel hull le egymás után a gép garatja alatti szakajtóba. Mily szép a színe, mily halvány a fénye, mily előkelő a pengése! Mily kár, hogy ezt az előkelő, nemes érczet, mely oly válogatos fémtársainak megválasztásában, az üzlet az élet Mammon bálványává tette! Minden egyes darabja mily változatos utat fog megenni s hány-szor fog végig száguldani az emberi létezés-vedélynek minden fokozatán! De mielőtt útjára indulna innen, szülőhelyéről, alapos vizsgálónak esik át, mert tökéletesen kell eltávoznia. Hátha hólyag van benne, hátha pattanás látszik rajta? Az

újdonzülötteket egyenként odaütik a márványasztal lapjához. Ha peng, — mert az arany peng, a réz csak kong, — akkor indulhat kör-útjára, de ha idegen rezgés van benne, akkor visszavándorol a grafit tégelybe, hogy újra szűlessen.

DALOK.

I. Te adtad...

Te adtad nékem az első Álmatlan, szomorú éjet
S te adtad nékem a csókot,
Mely engem örökre éget.

Te vagy, kinek sohase hittem
S a kinek sohase hazudtam.
Te érted sírtam először,
Ki sírni sohase tudtam.

Te vagy, kit áldok ezerszer
S te vagy, kit gyűlöl a lelkem:
Azt hiszem, te vagy az első,
Kit igazán szerettem!

II. Finale.

Beteg siralmak nem hagyják el ajkam,
Vad zokogás lelkemre nem szakad,
Még most is olyan mosolyogva járok
Az ablakod alatt.

Az utca vidám,
S a kertben az a hang most is dalol —
Még egy porszem se rezdült meg beleje,
Míg egy világ dőlt össze valahol...

Mezey Sándor.

A KÖLTÉSZET.

Verlaine Pál költeménye.

Zenét a versbe mindenk előtt!
S ezért ne gondolj a szabálylál,
A gondolat így lengve szárnyal,
Nem érezvén a lenyűgöz erőt.

Ne is válaszld meg nagy vigyázva
S fontolgatón versed minden szavát,
Hol a kétes a biztossal barát:
A szürke dalnak van-e párja?

Olyan, mint szép szem, fállyal fődött,
Mint reszkető heve a délnék,
Mint égi csillagos ígézet,
Mely áttöri az őszi vak ködöt.

Mert árnyalat az, mi nekünk kell,
Nem szín, csak árnyalat, egyéb misem.
Álommal álom így társul hiven,
A favola is így a kürttel.

Kerüld a gyilkos éli ötletet,
Rideg lelkét a rút kacajnak,
Mely az égből könnyet fakaszthat
S a konyha bűzét fűszerez ne vedd!

Az ékes nyelv nyakát tekerd ki!
Azzal se vétezz túlságos nagyot,
Ha a rimet józanná szoktatod,
Mert messze el találma menni.

Ki mondhatná meg, a rim mily teher?
Süket gyerkőcz vagy bamba néger
Munkája ez a gyatra ékszer,
Mely az összhangba ily zavart kever?

Zenét, zenét csak! Mindig, újra!
Dalod egy lélek éneke legyen,
Mint, más szerelmekért epedve, fenn,
Más ég felé vezérel útja.

Versed, ha szüte legjobb alkalom,
Üzelve lanya fuvalomtól
Kakukfű- s mentaillatot szór...
A többi nem más, mint irodalom.
Franciaiból fordította: Szabados Ede.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Még le sem csillapodott a lelki háborgása, mikor Gyurka is megérkezett; hallani lehetett belülről, a mint megáll ott künn a robogó berkocsi, majd kip-kop, ismerős ütemű léptek közelednek a kis szobához, megzörren a kilincs, de nem enged az ajtó.

— Miska, eressz be!
Semmi hang belülről.

— Ne tetted magad, tudom, hogy bent vagy, látom, belülről van a kulcs a zárba téve, ne csinálj rosz tréfákat.

Mire hatalmasan kezdte az ajtót rázni, hogy az recsegett, ropogott a pántoknál.

— No hát bent vagyok, ha épen tudni akarod, — hangzott ki most tompán, szinte rekedten a Miska szava, — de szándékosan nem bocsátalak be, mert én becsületes ember vagyok.

— Hát mondtam én, hogy nem vagy becsületes? — kedélyeskedett Gyuri.

— Ládádat, köpenyedet kitemtem az ajtó elé, eredj Isten hírével, a merre a két szemed lát.

— Micsoda? Csak talán nem akarsz elkergetni magadtól, mint egy megvesztett kutyát?

— De igen is, mint egy elvesztett embert. Megsiratlak, de nem akarok látni ezentúl, nem kívánok veled egy levegőt szivni többé. Ha bűne estél, én nem dobom rád az első követ, nem küldöm utánad a rendőrt, de közösségben sem akarok lenni veled. Menj, menj innen! Az Isten szent nevére kérek. A mi útjaink elváltak örökre.

A künn lévő fiatal ember felkaczagott erre vidorán, édesdeden, az ártatlanság, gondtalanság ezüstös tiszta hangján. Miskának úgy tetszett ez, mintha egy esengőtű szözlana, melyen nincs repedés, sőt karcok se.

— Ej, ugyan ne okoskodj, legyen eszed, eressz be hamar! — sürgeté Velkovic még mindig nevetve.

— Nem, nem.
— Mindent megmagyarázok, kedves öregem, csak eressz be.

— Köszönöm, de nem vagyok hiszékeny. Annyi pénzt, a mennyit én nálad láttam, nem lehet tisztességes úton szerezni. Ezt az egyet tudom. A többire nem vagyok kíváncsi. Az Áladin csodalámpájának szellemi behatolhatnak mindenüvé, de az én fejembe nem. Távozz ké-

lek, ha már a gonosz útra tévelyedtél. Elégedj meg azzal, hogy már eddig itt tartózkodásod is beszennyezett, magam előtt ugyan nem, de a mások szemében mindenesetre.

— Hiszen értelek, — felelt Gyuri, — tudom méltányolni eljárásodat, rosz tréfát csináltam, hát most iszom a levét, punktum, de ha egyszer mondom, hogy olyan ártatlan vagyok, mint a ma született bárány.

— Nem hiszem.
— De legalább hallgass meg.
— Nem hallgatlak meg.

— A gyilkost se itélk el kihallgatás nélkül.
— Én téged elítéllek, — kiáltá Miska ünnepelesen. — Távozz közeleből, sátn!

— Ha már nem bocsátasz be, — esengett Gyuri, — legalább azt az utolsó kérésemet teljesítsd, hogy nyisd ki az ablakot, hadd adjak be neked egy írást.

— Minek nekem a te írásod?
— Elolvasad, aztán ha nem tetszik, visszadad...

— Undorodom az érintésétől.
— És ha akkor mégis elküldesz, hát elme-gyek szó nélkül, örökre, ellenben pedig...

— Mit akarsz az «ellenben»-nel?
— Ellenben leülök a küszöbödre s Isten engem úgy segít, nem megyek el onnan élve, míg ki nem jössz és végig nem hallgatsz.

— Jó. Végezzünk. Eredj ki az utczai ablakhoz, én addig kinyitom, tedd be az írást, mert én nem akarok látni, elolvassom, visszateszem s onnan aztán elveheted.

Így is lett. Gyuri kiment az utcára, s kikeresvén a zsebében lévő írássomagból egy ívet, felgaskodott egy kicsit s becsúsztatta a zöldre festett zsalu bordái közt. Tóth Miska meghallotta a papiruszorgást, de feléje se ment hamarosan, csak később nyúlt utána, hogy figyelmesen átbetűzze a németül írt okmányt.

Sápadt arca megszínesedett apránként, szíve hangosan dobogott az örömtől, aztán egyszerre lecsapta az asztalra a papírosát s kiszaladt kabát, mellény nélkül, hajadonfővel, a hogy otthon volt, az utcára, Gyurihoz, a nyakába ugrott, átnyalábolta, megropogtatta a derekát, összeeszkolta két oldalról, aztán így a karjai közt vitte be a szobába, mint a kis gyereket szokás, hiába tiltakozott az ellene:

— Jaj, meg ne fojts! Huh, minden csontomat összetöröd. Erressz el, kérek. Én csak fiakkerezni akartam, de arra nem gondoltam, hogy ilyen alkalmatlanságon vonuljak be.

De Miska csak vitte, mint egy pelyhet s közbe nem győzte a bocsánatkérő szavakat keresgetni:

— Ne haragudj, — rebegte elérzékenyülten, — hogy megsértettelek.

— Meg biz a macskát. Adok is én a te sértéseidre valamit.

— Hát már most új le és beszéld el a dolgokat.

— Most már egy kukkot se mondok addig, míg a pipámat meg nem töltöd.

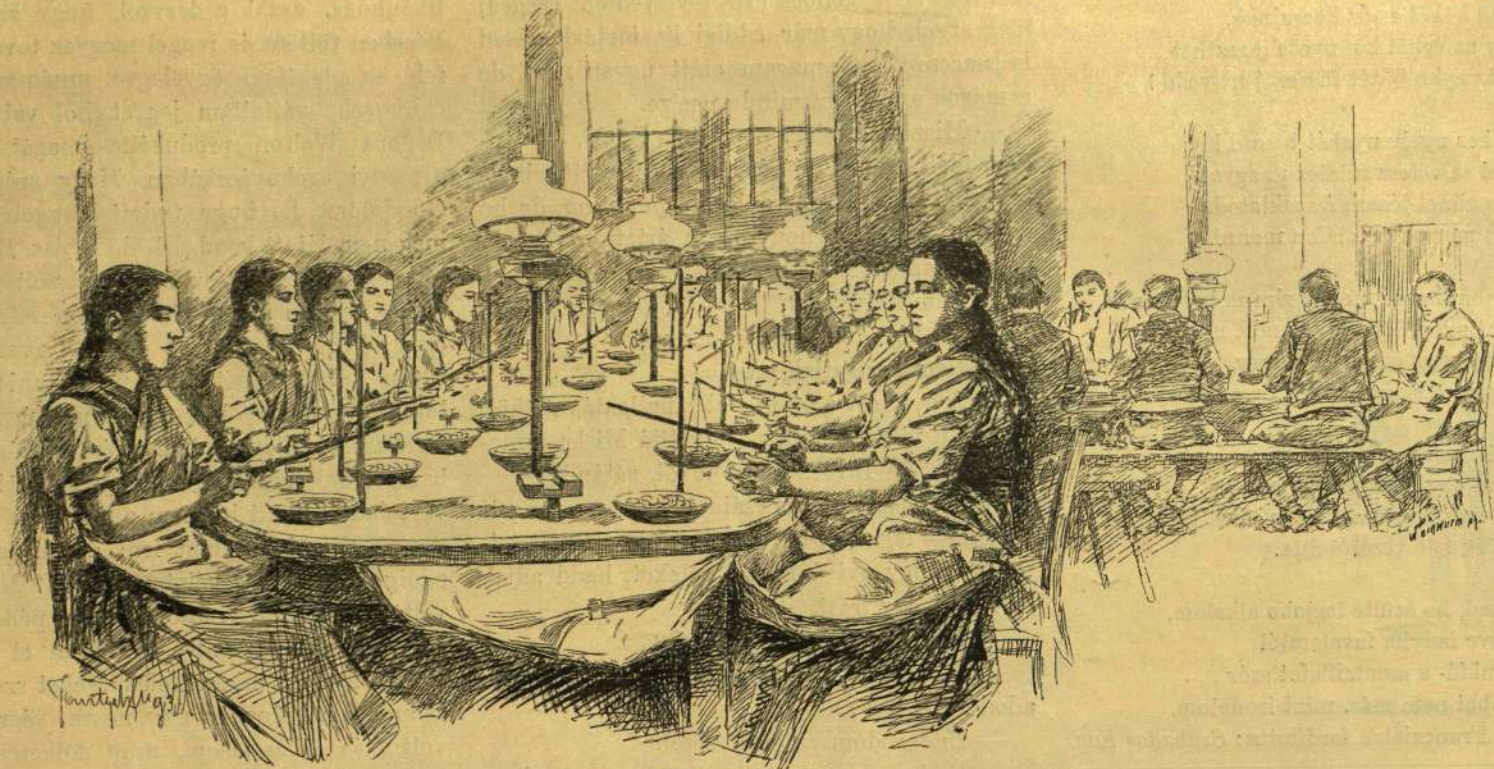
— Én pedig meg nem töltöm, azt elhiheted, ha örökre megműszem se. Mert a szegény pajtásnak megtettem eddig, de a nábobot én ki nem szolgálom.

— Jól van no, megtöltöm magam, bár olyankor sohase szelel olyan jól.

Rágyújtottak s letelepedvén egymással szemben a pipa-módellekkel megrakott asztalnál, Velkovic Gyuri a következőkben beszélt el a szerencsését:

— Junius első napjaiban szoktem meg Ischl-ből a grófmotól s egyenest Bécsbe mentem, hogy onnan Pestre hájókázzam. Volt pedig összesen húsz forintom, beszámítam a «Vidám Pe-

likánhoz», azzal a tervvel, hogy az éjszakát Bécsben töltöm és reggel megyek tovább. Este-felé az utcákon ögyeleget, unalmamban egy czirkuszba váltottam jegyet, hol valami miss, Lenora Walton produkálta magát, ingerlő, arasznyi szoknyácskában. Hogy szép volt-e? Gondolom. És hogy tudott lovagolni! Olyan még nem látott kend, bácsi. Egész Bécs bomlott érte, mert egész Bécs ott volt, vagy legalább nagyon sokan és mindenesetre többen egygyel, mint a mennyi az én tervembe beleillett. Azt a valakit sokallom ugyanis, a ki ellopta a zsebemből a tárczámat, úgy, hogy a czirkuszból kijövet néhány rézkrajcczarral a zsebemben találtam magamat egy ismeretlen nagy városban. Elhűlt bennem a vér. Mit csináljak most? Neked akartam írni, de mi lesz velem addig, míg tőled segílyt kaphatok? Máris éhes voltam, de hogy vacsoráljak, a pénzem nem volt elég. Kétségbeesve töltöttem el az éjt a «Pelikán»-ban, mindenféle terveket szövök éhenszomjan, a holnapi napra nézve, végre is nem volt más választásom, mint fölkeresni nagybátyámat, dr. Protokot, a ki ugyan rideg agy-legény és fősvény, szívtelen ember, hiszen eleget hallhatta a nevét otthon, Szécsényben, mikor a szüleim szidták, de ilyen esetben talán mégsem hagy az utcán elpusztulni. Lázadozott bár bennem a büszkeség és a gyermekéveimben fölszitt gyűlölet érzése fejembe kergette a vért, de mégis erre határozotam magamat. Végre is könnyű volt választani a kigazolási módok közül, mikor csak ez az egy kínálkozott. Ej, mi bajom eshetik, ha megkísérlem? Legfeljebb kidobát a szolgálval és akkor se leszek már rosszabb helyzetben, mint most. Igen ám, de hol találjam én meg dr. Protokot, ebben a rettenetes városban? Reggelre kelve, az utcákon kérdezgettem hordáróktól és egyéb járókelőktől, persze senki se tudta, hogy kiesoda dr. Protok, pedig hogy beszélt a mamám, milyen híres doktor, hogy egész Bécs róla beszél. Végre egy öreg úr azt tanácsolta, nézzem meg valamely kávéházban az orvosok lakjegyzékében, ott meg fogom találni. S tényleg kikerestem. Dr. Protok Vincze, lakik Kemetter-gasse Nr. 23. Félelem és remény közt hányattatva siettem a jelzett házhoz, egy kétemeletes komor, ódon és barátságatlan épülethez. Minden kopott, rozszant, földszint néhány bolt, s egy kocma a balszögletben, a «Százéves hollóhoz», a kapualja sötét, a lépcsők hepehupások, mégis igazán volt szegény mamának, hogy sokan járhatnak Protokhoz, ugyancsak kitaposták lépcsőkövet a pácziensek. A csengőtű-zsinór után indulva, mindenekelőtt a házmeisteri lakáshoz indultam tájékozódni, hogy hol lakik az öreg. A zsinór egy kis piszkos cellához vezetett az udvar mélyén, hol egy asztalkánál pápaszemes öreg asszony ült és nagy figyelmesen kártyákat rakott ki. «No, mi az?» förmedt fel boszúszan, fel se nézve, a mint beléptem. «Hol lakik dr. Protok?» kérdém. Főlemelte balkezét, a melyben nem volt kártya és némán a mennyezet felé mutatott a száraz, csontos újjáival, hogy ott lakik. «Vagyis az első emeleten?» kérdém ismét, bővebb magyarázatot várva, mire kedvetlenül ránta meg a fejét és most már lefelé mutatott a kezével, hogy ott lakik a dr. Protok. «Hogyan? A pinchezén? — mondom én hitetlenül. — Maga tréfál velem anyóka. Fent is, lent is nem lakhatik a doktor úr.» Erre a megjegyzésemlre elvörösödött az anyóka, látszott összehúzódo arczmain, hogy köhögési roham környékezi, hirtelen kieresztett a szájából egy vadgesztenyét, melyet a kártyakirakás alatt különös babonából a nyelve alatt

Az aranyak mérése.

tartott (a hogy később megtudtam), s miután előbb kiköhögte magát, ekképen szólott, vasvilla szemeit rám szegezve: «Hohó uracskám. A mit mondtam, mondtam. Heller anyó sohase beszél zöldeket. Dr. Protok lakhatik fent is, lent is, a szerint, a hogy én mutattam, a mint vagy az égbe ment, vagy a pokolba, mert Protok dr. meghalt.» «Oh Istenem, és mikor halt meg?» «Bizony már egy fél esztendeje.» «Ez aztán borzasztó!» mondtam önkénytelenül, helyzetemre gondolva. «Mit, borzasztó? — fortyant fel az anyóka. — Magoknak betegeknek mind-

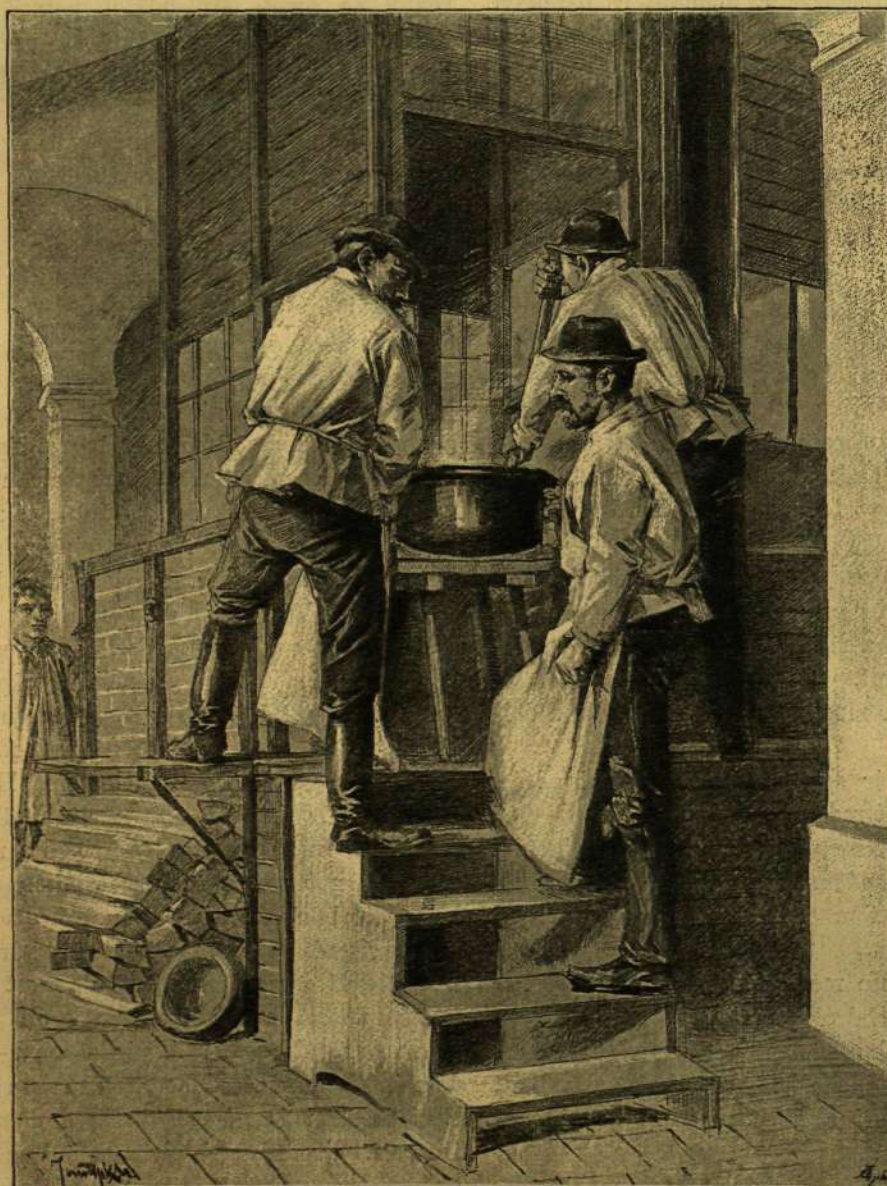
egy. Az egyik doktor olyan, mint a másik doktor. Egyik se tud semmit. De mit szóljak én? Engem itt hagyott könnyelműen, a nélkül, hogy gondoskodott volna rólam, a ház idegen kézbe kerül, s akkor Heller anyónak fel is út, le is út, a végrendeletben meg se említett, komisz kutya a volt, ez az igazság.» «Úgy? A ház tehát az övé volt? — kértem, — és ki örökölte utána?» «Ejh, valami vagabundus, a kit a hatóság azóta sem bir megtalálni, — felelte Heller anyó, — valami Velkovic György nevű lump diák.»

— Képzem, mennyire megörültél — szölt

közbe Tóth Miska, a ki elfojtott lélekzettel hallgatta eddig a történetet.

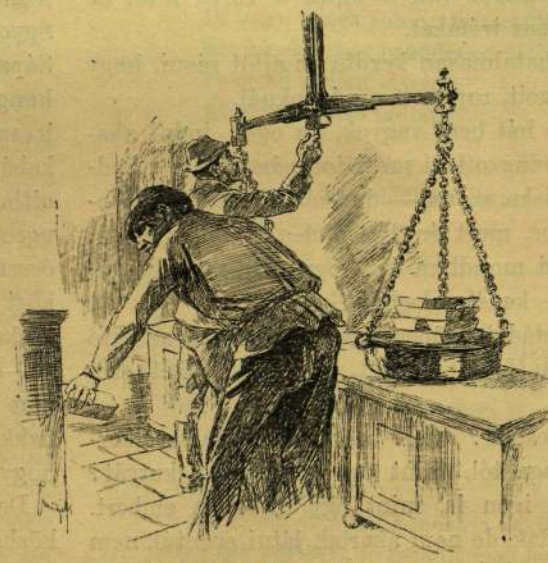
— Gondolhatod. Ez a szó szárnyakat adott, legott rohantam egy ügyvédhez, kivel megkelestük a hatóságnál a végrendeletét, melyet az imént nyujtottam be neked az ablakon s ki miután személyazonosságomról is meggyőződött, ellátott bőven előleggel s egy hónap alatt lebonyolítja az egész örökséget. A házat eladtam kétszázezer forintért.

— De hát, hogy volt lelked mindezeket eltitkolni előttem?

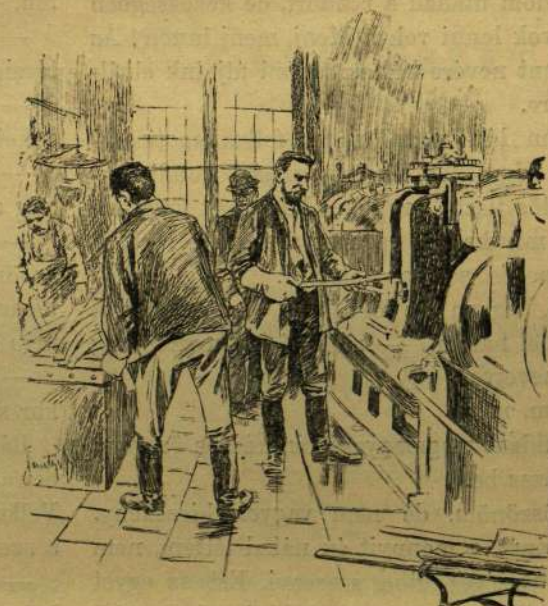

Az arany a kénfűdőben.

A KÖRMÖCZÉANYAI PÉNZVERŐBŐL. — Jantyk Mátys hátramaradt rajsa.

Aranyrudak a mérlegen.

Az aranyrudak szétmetszése.

A MOSZKVAI CZIGÁNY-KÓRUS TÍPUSAI.

AZ ARATÓK BALALAJKÁSA MOSZKVA KÖRNYÉKÉN.

Velkovic Gyuri hamiskásan mosolygott.

— Mert próbára akartalak tenni, hogy olyan igazi önfeláldozó barát vagy-e, a milyenek képzeltelek? Azért voltam olyan szentelen és követelő irányodban.

— No és hogy vált be a próba?

— Túlhaladta várakozásomat.

— Hát már most mihez kezdesz azzal a sok pénzzel?

— Mindenekelőtt gondoskodom a saját kényelmemről és ez egyelőre abból áll, hogy szeretném, ha megint te tölthetnéd a pipámat mint azelőtt, minthogy pedig te azt mondd, hogy a gazdag embert nem szolgálod, hát azért is meg amazért is, hogy a mi a tied volt, azt mindig megosztottad velem, most én is megosztom veled, a mim van.

Ezzel benyúlt a zsebébe, kihúzta az egész szemképráztató pénzesomagot s az egyik köteget oda helyezte Miska elé.

— Száz darab ezres, ez a fele, ez a tied.

(Folytatása következik.)

A FALU HARMONIKÁSA.

AZ OROSZ NÉPZENE.

Az unalmas és végtelen kiterjedésű Szarmata síkságon még csattogtak a zabolátlan pogány hordák fegyverei, — még esőrentek az elnyomott muzsikok rabbincesei, a mikor a termékeny *Ukrájna* vadvirágos mezősegein előbukkant az orosz népzene első tolmácsolója, a kőborgó, vándor «balalajkás». Sirt, zokogott a három huru pengédtje, majd vidított, majd lobot vetett a csendülő dal s ismeretlen erőt öntött a századokon át meggyötört muzsik szomorú lelkébe. Átható faji ösztönszerűség kergette az orosz nép érzelmeinek új prófétáját, az első orosz trubadurt. Dalolt, táncolt, lelkesen pengette gitárját, melyet maga készített s a merre járt, csodás erő, csodás hangulat virult a nyomában. Kipirultak a melancholikus arcok. Zengő dal járta át a sziveket, a mezőt, a rétet s a szalmafedeles muzsik izbakat.

Ébresztő, lelket felrázó zene lett a balalajkás egyszerű dalából s hatalmas fegyver a jelentéktelen kis pengédükből. Lehullott a bilincs, acélmokokat nevelt az első népdal melódiája s a kínzó bánatosság barázdáin csakhamar a szabad érzés búbajos rózsái fakadtak. Évszázadok mulasztásait hozta helyre a legendák kódébe

BALALAJKÁS MOSZKVA VIDÉKÉRŐL.

MULATÓ MUZSIKOK PODOLÁBAN.

AZ OROSZ NÉPZENE ALAKJAI.

«Az orosz népzene» című cikkből.
CSAJKOVSZKI OROSZ ZENESZERZŐ.

burkolt *Szlava* trubadúr. A hagyomány szerint ő volt az orosz népzene első megszólaltatója, vándor lantosa. Három és héthúros balalajkájával Ukrajnából indult a nagy vándorútra s a keményszívű, rideg moszkoviták épen olyan jól ismerték, mint a messzefékvő Ladoga-tó szegény halásza, vagy a Volgavidék mezitlábás hajómunkásai. A sztavriszták lettek ezentul a muzsik lakodalmak, buscúk és vásárok népszerű zenészei és énekesei. Védőszentjük Arany-szaju Szent János s így igen sokszor, különösen a busújóró helyeken, ajtatos bensőségességgel szólaltatták meg a balalajkát a szentek tisztelőit. Ők őrizték meg egyáltalán az első orosz népének szövegét és dallamát s eltörölhetetlen emléket állítottak az orosz hősöknek és a diós elődöknek. A sztavriszták érdekes középkori típusai még ki nem veszték. Ott kóborogtak még ma is a nagy orosz birodalom legkiesebb vidékein, a gazdag Ukrajnában.

Nagy szerepet vívó utódaik lettek a balalajkások, a panduristák és a guzliczások, a kiknek már Nagy Péter csár udvarában is bőven jutott a babérból. A temperamentumos kis orosz népet illeti meg az orosz népzene megteremtésének minden dicsősége. Nem adott ehhez a rideg moszkovita a maga lelkéből egy morzsányit sem. A mi van, az Ukrajnából való. Innen kerültek ki minden időben a legjobb énekesek és legügyesebb zenészek. Ezeknek köszönhet legtöbbet a később kialakuló művészi zene és művészi ének. Oroszország minden élénkebb formái helyén gyors egymásutánban, szinte amolyan ezári parancsszóra hatalmas egyházi és világi kórusok jönnek létre, melyek mindegyikében nem a ködös lelki nagy oroszok, hanem a frissebb vérű és jó hallású ukrainaiak viszik a főszerepet.

Faluban és városban, szalon éttermekben és vutkisi boltokban zajos az élet, szóhoz jut minden ősi hangszere, a pandura, balalajka, guzli, duska, tehénszarv és valyena. Az úr, a hűbéres, a vagonos és a nyomorult együtt érez és egyformán gyönyörködik az első nyilvánosan szereplő népkórusokban. Eltűnnek a Hollandiából becsémpézett harangjátékok, a czári gardisták divatos zenekarának is hátat fordítanak s mindenki odasiet, a hol a balalajka és pandura szó mellett hámulatossá ügyességgel ropják a tüzes nemzeti táncokat: a nyaktörő *hopádot* és a furfangos ritmusú *kazacseket*. Űstodobok és czintányrok, trombiták és fanfarkok ott rekednek a kaszárnyákban. Nem kellene ezek senkinek és nem szívesen hallgatja ezeket már a katonaság sem. Tüzes szemű ukrainai leányok, vörösingés muzsiki táncosok, balalajkások és panduristák a divatosok, ezekért rajong most az egész ország, ezeknek társaságában költi a muzsiki kopott kopokjeit és ezeknek szórja a moszkvai bojárok büszke sarja a csengő aranyrubeleket.

Változatosság, erő és szingazdagság jellemzi a kis orosz népies kórusok énekét és zenéjét. A népköltészet és a népzene nemcsak divatos, de már oly nagy az ereje, hogy az Oroszországba beözönlő idegen művészek a vörösingés muzsiki-ök üde, falusi művészetével szemben teljesen hátrébe szorulnak. Az orosz zene csaknem a XVIII. századig ment minden sallangtól, művészi keresetségtől, modorosságtól és főleg idegenszerűségtől. Maga *Glinka*, az orosz opera zseniális megteremtője mondja, hogy az ő nagy zenéi sikereinek egyetlen forrása a kisoroszosok gazdag és változatos népköltésze volt. Gyermekéveiben hallott és átértett népdalok, a balalajka és a pandura lágy zenéje voltak azok a források és mozgató erők, melyek később az orosz nemzeti zene mesterévé avatták. A Novoszpázkban született Michael Ivanovics Glinkának az oroszok zenéjében épen olyan a szerepe és jelentősége, mint Puskinnak a költészetben. Mind a kettő egy új, egészséges nemzeti iránynak a jelző oszlopa, mind a kettő mélyen érző nagy művészlélek s mind a kettő művészetének erőteljes építő anyagát az orosz muzsiki lelkéből-szívéből hasította. Kopott, szürke falvak, szürke emberek, éhes, toprongyos muzsikiok világából szálltak ki azok a szívbe-lélekbe markoló melódiák, melyekből a XVIII. és XIX. századok kifejllett orosz zenéje táplálkozott.

Minden népnek megvan a maga karakterisztikus népdalköltésze és zenéje, de talán sehol sincs oly gazdagon képviselve és hűen megőrizve, mint a kis oroszoknál. Glinka, Dargomirskij, Borodin, Korszákov, Rubinstein, Csajkovszkij és az orosz zenének még sok más nagy mestere, minden kozmopolitikus műveltségök ellenére, legtöbbet köszönhetnek első sorban a kifoghatatlan ukrainai népzene és édes testvéreinek, a népköltészetnek.

Kevés népzene, kevés népköltészet van olyan, melyben annyi vonzó, annyi megbűvölő ritmus zsongana, mint az ukrainai dalokban. Majd halkan csengenek a melódiák, kellemes, hajlékony hangtömlésekkel, majd váratlan vad kitörések, a mikor merészségükkel és impozáns féltelenségükkel megreszketetik a hallgatók idegeit. A moszkvai és ukrainai dalok telvék tűzzel, lelkesedéssel, megindítással, költészetrel és fantasztikus szeszélyvel. Hol enyelgők, mint a szerelmi vallomások, hol kintók és félelmetesen szépek, mint egy vadló toporzékolása, majd gyöngédek és kesesek, mint a nap sugaraiban szökdecselő madarak csicseregése. Így jellemzi az orosz népzene és az orosz népdalok hatását egy kiváló orosz dirigens. A ki csak egyszer is hallotta az ukrainai vándor balalajkás héthúros pengédűjét, az nem felejt el soha.

Csudáky Bertalan.

A HÁZIIPAR ERDÉLYBEN.

A régmúlt századokban igen nagy fontossága volt a háziiparnak a magyar társadalomban, legkivált Erdélyben, a mi nem is lehetett másképen úgy a jó közlekedési utakat s a rendes kereskedelmet teljesen nélkülöző országban. Kivéve a diszruhákhoz használt finom posztót, melyet Lengyelországon át Danzigból hoztak Erdélybe s a keleti szőnyegeket, szöveteket, ezüst-arany himzéseket, s fűszereket, melyekkel a legrégibb időkben Brassó városában maradt, levantei kereskedők látták el az országot, úgyszólván minden szükséglet házilag készült. A nagyúri házaknál voltak udvari szabók, timárok, gyapjú és len-takácsok, lakatosok, stb.

Az ilyen kézműveseknek a vár vagy kastély szomszédságában építettek lakásokat, hogy közel legyenek s vesélyi idején az urasághoz menekülhessenek. Ez okozta, hogy az erdélyi úri lakások egész az utolsó időkig szorosán körül voltak építve apró szellőházzakkal.

A keresdi Bethlen Gábor gróf sokszor panaszkodott, mennyi költségek és pörökösödésbe került neki, míg a zsellérlakásokat a múlt század hatvanas éveiben kitelepíthette, hogy diszkerlet ültethessen a szép, ősrégi keresdi várkastély körül. S így volt az máshol is.

Gyárnak híre se volt az Istentől gyárországának teremtett Erdélyben. A múlt század elején közbizalmat tárgya volt a kezdetleges üveg-huta — vagy mint ott nevezték — üvegcsűr, melyet Mikó Miklós gróf búkszádi jószágán Németországból hozott munkásokkal tartott

üzemben. Az üveg addig luxus-tárgy volt, melyet esh házalók kordtak szét az országba, közhasználatra a vagonos ember érez-, a szegény cserép-edényt használt, melyet a székelly megyékben szépen s ötletesen tudnak készíteni. Az osztrák uralom megszilárdulásával a tizen-nyolcadik század közepén foglalta el a bécsi ipar Erdély piacait, de még sokáig pótolták házi készítményekkel.

Az alig múlt században még több háznál láttam gyönyörű damaszt asztalneműt, melyet házi fonalból szőtt az udvari takács, vagy a segesvári kisiparos.

A városok iparosai csak magányosoknak dolgoztak megrendelésre, vagy durvább munkát az országos vásárookra, kereskedésbe nem került hazai iparozik, a kereskedők már a múlt század elején Bécsből hozták összes áruikat, bármi nehéz lehetett is tengelyen sok száz kilométerre szállítani az árut. S a bécsi árú terjedt minden osztályban.

Az úri osztályokat magával ragadta a bécsi divat, a selejtes áruier még az igazán értékes himzéseket és csipkéket is sutba dobták, annyira, hogy később a gyűjtők a fényes ünöktől használt selyem himzéseket vén paraszt-asszonyoktól vásárolhatták, a kik minden megértés nélkül eltették az uraságtól eldobott cifraszagokat.

A régi masszív szép munkájú butorok is cselédszobákban és paraszt konyhókban romladoztak.

S a kis országban mindenfelé jártak a házalók, kik régi butort, himzést, csipkét, fegyvert, ezüst műveket, ékszereket potom áron cserélték be új divatos áruikért.

A legmagasabb osztálytól a legszegényebb népig mindent a bécsi ipar foglalt el már, midőn elhangzott Kossuth Lajos felhívása a magyar ipar pártolására és megalakult a védegyelet. Ez volt az első kísérlet a nemzeti vagyon védelmére. Sehol nem fogadták nagyobb lelkesüléssel, mint Erdélyben. Védegyeletet alakítottak. Szöttek különböző ruha- és bútorszöveteket, fátvált, mint a régiek fejkendői, vitorlavásznat nyári férfiruhákhoz, még selyemmel is kísérleteztek. Nemrég láttam a nagyanyák emlékeül elített háziszöttek között egy darab selyemszövetet, melyet gróf Haller Lászlóné a nála termelt selyemből szövetett. Alig lehetett felismerni, hogy selyemből van a primitív eszközökkel készült, fénytelen, csunya színű szövet.

Hölgyeink csakhamar belefáradtak a nagy igyekezetbe, be kellett látniok, hogy az újabb technika ismerete nélkül sem árban, sem minőségben nem versenyezhetnek a gyári készítményekkel. Az ipari technikához gyár kell. Gyár-íparhoz pedig szükség van pénzre és hitelre, e kettőből akkor tán még kevesebb volt a magyar közönségnek, mint akár most.

Később jöttek a szabadságharc nehéz évei, azok izgalmai, szenvedései és bánata felejtették minden egyebet. Alezajlott harc után leégett falvak és városok, feldúlt kastélyok és udvarházak voltak szomorú bizonyosságai az ország elszegényedésének, a zsarnokuralom üldözései mellett még nagyok voltak a megélhetés gondjai is, de senkinek se jutott eszébe a hatalomhoz fordulni segítségért.

Az osztrák hivatalnokok jól voltak fizetve, s a közhivatal viselését a fejedelmek korától egész 1849-ig tisztességnek tartották Erdélyben még a mágnások is, de az abszolutizmus kor-szakában lenézett, megbélyegezett embernek tekintettek minden tisztviselőt. Végig lehet nézni az abszolút korszak tisztviselőinek névsorát, azok között alig lehet erdélyi magyar ember nevéét találni. Inkább türték szegénységüket, sőt büszkélkedtek vele; kopott ruhában jártak, nem mentek mulatni a városokba s büszkén mondták: nincs költeni való pénzők.

Divat lett a gyűrött kalap, az igénytelen öltözet; a német diszruhának nevezett frakk és czilinder-kalap ismeretlen lett egész a hatvanas évekig.

Még népszerű is lett az ember a szegénység tüntetésével.

Háromszékmegegyében egy előkelő öreg urnak, Daczó Józsefnek valami dolga akadt a megyei hivatalban. A hirhét zsarnok és goromba kerületi kapitány leereszkedőleg szólott hozzá:

— No, mi jóban jár, öreg úr?

— En biz rosz csizmában, nagyságos kapitány úr!

E tiszteletlen válaszáért haragosan mordult rá a kapitány:

— Ó Felsőge magas tisztviselői előtt ünneplő ruhában illenék megjelenni.

— Felöltözném én, de mikor a muszkák feldúlták kuriámat, minden ruhámat elrabolta az ellenség.

— Még ellenségnek nevezi a császári sereg segítségét! — kiáltott a kapitány.

— A segítség, Nagyságos Kapitány Úr, a segítség fosztott ki mindenemből, — igazította helyre szavait Daczó gúnyos alázatossággal.

Daczó e párbeszédért megkapta a leczkézte-tést, de népszerű lett megyéjében.

Az évek multak, a föld termett, 1854-ben nagy volt a gabona ára, az úrbéri kárptólásokat is folyósították, a vagyoni jólét tetemesen emelkedett, a bécsi ipar hasznára, mert az le-foglalt minden piacot, iparosainknak mind roszzabbul ment a dolguk, csak is az országos vásárra dolgozhattak olező durva munkát, megrendelést nem kaptak. A régi gondos, szép munkát mindinkább elhanyagolták, el is felejtették talán s évről-évre több iparosunk ment Romániába jobb kereset után.

A kereskedelem teljesen Bécs szolgálatában állott, tudomást se vett Pestről s a mind jobban hanyatló magyar iparról. Az erdélyi közönség-nél általános lett a meggyőződés, hogy csak is az szép és jó, a mi bécsi — s fájdalom, még most is megvan az, épen a vagonos osztálynál.

A hatvanas években a nemzeti ébredés kor-szakában volt a második kísérlet a magyar ruha és ipar pártolására, de ugyanazon az úton indulva, mint az első, ép oly kevés sikeres eredménnyel, még hamarabb letűnt a honmentő eszmék köréből.

Most foly a harmadik mozgalom a háziipar felvirágoztatására. Adja Isten, hogy több szerencsét hozzon a szegény erdélyi részeknek is, mint az előbbiek.

AZ ÖTVEN ÉVES ALAGÚT.

Olvasva az ötven év előtti újságokat, amúl és csodálkozok a mai újságról. Azt hímné, legalább is hasábos tudósítást lát bennük arról a nagy eseményről, melynek most érnk a félszázados fordulójához. Pedig szó sincs róla. Sem a cs. kir. főkörmányzó rendeleteit napról-napra közlő hivatalos lap, sem a többiek egy szóval sem emlekeznek meg róla, hogy megnyílt Pest és Buda közt az alagút. Nincs zárókö-ünne, nincsenek jelemoltak, díkeziók, senki sem emlékezik meg a mű alkotójáról, a derék Clark Ádámról.

Pedig nagy esemény volt ez abban az időben. Ha nem is akkora, mint fél századév múltával az országokat összekötő Gotthard- és Szimplon-alagút megnyitása, de az akkori viszonyok közt bizony közel járt hozzá.

Csak hogy a magyarnak más gondolatok foglalták el akkor a lelkét és az elméjét. Budavár Albrecht főherceg volt az úr s az egész nemzet csak politizált — befelé. Mindenki azt leste, mi történik külföldön és kedveznek-e az európai konstellációk a magyar szabadságnak.

A gyalogjárás számára már fél évvel a formális megnyitás előtt, 1856-ban szabaddá lett a közlekedés a még állványokkal borított alagútban. De akkor is ki beszélt arról? Ki jegyezte fel a nevéét azoknak, kik először keltek át az új közlekedési úton a Krisztinavárosba, ki törődött azzal, hogyan növekszik napról-napra az alagút forgalma? Az újságok a külpolitika eseményeit tárgyalták s azokkal foglalkozott az egész közvélemény. A belső politika dolgairól beszélni magyar szempontból úgy sem volt szabad.

Aztán, 1857 április 17-ikén, megkapta az alagút-társulat a magyarországi cs. kir. főkörmánytól a vámenegedélyi oklevelet. Az újságok csak a hivatalos lap rövid közleményét nyomtatták le, melyből kitűnt, hogy ötven év múlva, 1907 április 17-ikén az engedély határideje lejár. De ki gondolt akkor 1907-re? Nagy sötétség takarta még a jövő képeit.

És történt még valami, a mi tökéletesen elterelte a figyelmet Széchenyi alkotásáról. Megjött a híre, hogy a császár rövid idő múlva Budavárba érkezik s hosszabb időt tölt a fővárosban és körútra indul az országban. Vérmes reményések keltek a szívekben. A császár nem jön egyedül. Magával hozza fiatal hitvesét és a császári ház két gyöngé hajtását, Zsófiát

«Az orosz népzene» című cikkből.
ÉNEKLŐ KOLDUS ÉS BALALAJKÁS.

és Gizellát. A nemzet ostromszerű bizalommal fordult a fiatal és szép császárné személye felé. Ő a *hon anyja*. Ekkor nevezik őt először így.

Végre megtörténik a nagy esemény. A császári udvar megérkezik Bécsből, az *Adler* nevű udvari hajón. A kettős főváros örömmámorban úszik. Nagy udvari ünnepek zajlanak le Budán. A hivatalos lap lelkes tudósításokat ír rólok s a többi újság ezeket a tudósításokat nyomtatja le. A «saját tudósítók» csak mérsékeltlen jutnak szóhoz, mert kiismerhetetlenek a cenzúra szélszélei és kimondhatatlanul nagy úr a cenzor Budán. Csak Gyulai Pál írhatja nyugodt lélekkel az ő magvas színházi kritikáit, Hunfalvy Pál az ő tudós cikkeit, Brassai Sámuel (a hivatalos lapban) a zenei tárczáit s egy tudós csillagász a cikksorozatát arról, hogy az üstökös csillagnak a földdel való összeütközésétől félni — a mit junius havára jósltak egynémelyek, — tisztára batorság. A tárczában Jókai legújabb regénye folyik: «Az előlközött család.»

A budai várkastélyban és közben országgrázoló események történnek. Az ifjú császár elárastja kegyeivel és jóakarátának sugaraival a magyar nemzetet. A politika vétségek miatt rabságban szenvedők amnesztiát kapnak, az elkobzott birtokokat a rajtuk levő természettel együtt visszaadják régi tulajdonosaiknak, a nép sanyarú helyzetét is adóterhek leírásával könnyíti az uralkodó. Aztán lezajlik az a páratlan fényű udvari bál, melynek hétszáz vendége közt először jelenik meg a magyar nagyszonyok díszében, fején gyémántba foglalt rubintködiadémmal és ezeket erő csipkés rubinnyal a szépség és az ifúság kettős igazgatóságában fénylő császárné, s a magyar úri hölgyeket ugyancsak magyar díszbe öltözötten vezeti a színe ele Albrecht főhercegnek utóbb tragikus halállal elhalt leánya, Henrietta főhercegnő.

Az uralkodó pár érdeklődik minden iránt, a mi a nemzetét. Sorra látogatja a főváros köz-

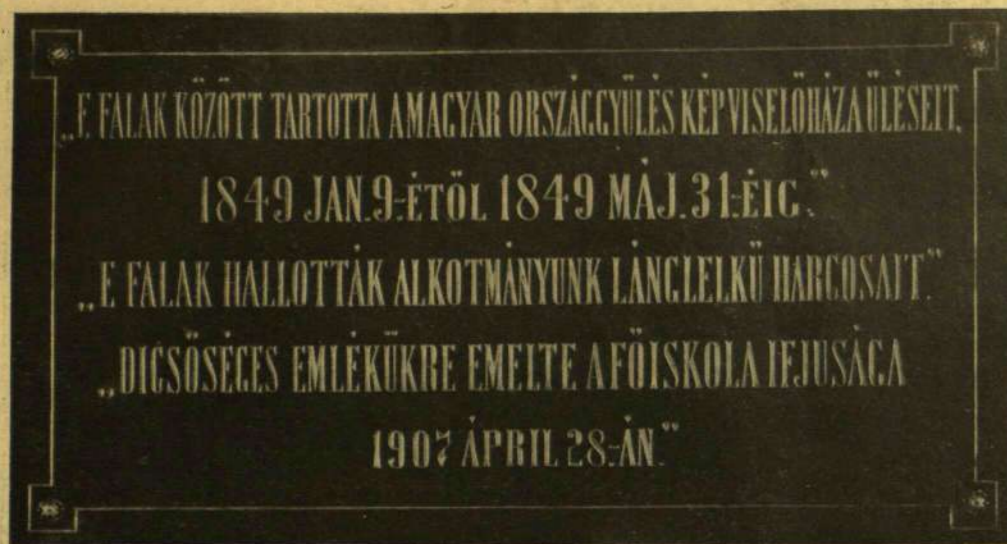
hasznú intézeteit; hajót bocsátanak előtte vizre az ó-budai hajógyárban; felkeresik az árvaházakat, vigasztalják a kórházak betegeit, megtekintenek minden megtekinthetőt, csak épen a főváros akkor megnyíló legnagyobb nevezettségére, a budai alagútra nem hívja fel a fejedelmi pár figyelmét senki. Lehet, hogy később időre tartogatták ezt a program-pontot, a mikor az uralkodó pár, Bécsből visszatérve, igérete szerint, ismételve meglátogatja magyar székelyarását, mielőtt országos körútra indul. De egy gyászos esemény nagyot változtat a már jóváhagyott terveken. Épen, a mikor az udvar készült visszatérni Bécsbe, hirtelen megbetegedett a kis Gizella főhercegnő. Az uralkodó pár meghosszabbította budai tartózkodását és nem távozott el gyermekének betegágya mellől, míg el nem múlt a veszély. De ekkor meg a kis Zsófia főhercegnő esett ugyanabba a veszedelmes betegségbe. Szülei most már nem halaszthatták tovább a bécsi utazást s a Hofburgban érte őket a hír, hogy kis leányuk meghalt.

A nemzet jó érzése a részvét őszinte megnyilatkozásával kapcsolta magához az uralkodó háláját s talán ekkor esett termőföldbe a mag, mely tíz évvel később megtermette a béke gyümölcsét.

Ily történelmi események közben múlt el majdnem észrevétlenül az a jelentőségteljes nap, melyen megnyílt a budai alagút, s megteremtette az örök és végeleges kapcsolatot az ország kettős fővárosa közt.

Ne csodálkozzék rajta senki, hogy a régi napokban csak kevesen vették észre, hogy bármily nagy haladási jelent a technikai csoda létrejötte, maradiság is kullog a nyomán: az, hogy a város közepén épült közlekedési úton vámot kellett fizetni a polgároknak. A negyven-nyolc előtti korszakba illő korlátozás volt ez, tehát: bizonyos mértékben visszalépés.

És szedték a vámot ötven éven át. Az első négy évtized alatt évről-évre fokozódó, tíz év

AZ 1849-IKI DEBRECZENI ORSZÁGGYÜLÉS EMLÉKTÁBLÁJA.

óta pedig csökkenő jövedelemmel. Ezelőtt tíz évvel még százyolcvannolcezer korona volt az alagút évi bevétele, a legutóbbi évben körülbelül már csak százezer. A mi abban leli a magyarázatát, hogy a Krisztinaváros forgalmának nagy részét most már nem az alagút bonyolítja le, hanem a villamos vasút.

Április 17-ikén lejárt az alagúttársaság privilégiuma és Széchenyi műve az állam birtokába került. És rövid időn örök időkre megszabadul a főváros népe egy igazságtalan megadóztatástól: az alagút-pénztől. Meg kell szabadulnia tőle, nem csak azért, mert az állam ígéretet tett rá, hanem főképen azért, mert ezt követeli a főváros érdeke és becsülete.

És ekkor eltűnik egy darab középkor az ország fővárosából. Csak az állami hidakon marad meg továbbra is — a középkor fele. Mert ott még azután is szedni fogják a régi négykrajcáros hídvám felerészét. B. M.

A DEBRECZENI ORSZÁGGYÜLÉS.

A tizenkilencedik század magyar törtérijának és politikájának legnagyobb eseményei függenek össze azokkal a mozgalmakkal, melyeket 1848 március 15-ike inspirált. A másfél évig tartó küzdelemben külön fejezet korszakos jellegű működésével az országgyűlésnek amaz öt hónapja, melyet 1849 január 5-től 1849 május 31-ikéig Debreczenben töltött s melynek emléket Debreczen város közönsége most azzal ünnepli, hogy emléktáblával jelöli meg a nevezetes helyet, hol a forradalom legváltóságosabb idejének tanácskozásai végbementek. A debreczeni református kollegium nagyterme ez, hol 1849 január 9-ikén ült össze a Windischgrätz bevonulása folytán menekült pesti országgyűlés s május hó 31-ikéig tanácskozott egyfolytában benne, olyan körülmények között, mikor a harc országszerte a leghevesebb volt. Az alsóház öt hónap alatt összesen nyolcvannégy rendes ülést, két vegyest és a felsőház huszonhatot tartott a református kollegiumban az április 14-iki detronizáció kivételével, melynek színhelyül a református templomot választották. Kossuth indítványára itt mondták ki az Auszriától való elválást és a Habsburg-dinasztia trónvesztését, de már az április 19-iki ülésben, rendes tárgyalás során, a kollegium tanácskozási körében fogadta el a képviselőház a kiküldött bizottság által bemutatott függetlenségi nyilatkozatot, mely Magyarországot politikailag abba a helyzetbe juttatta, mint Rákóczi alatt az ónodi országgyűlés.

Kétségtelen, hogy a debreczeni tanácskozásonak az április 14-iki határozat volt legnagyobb eseménye, de hogy ide fejlődött a dolog, azt ismét ennek az országgyűlésnek előzményeiből érthetjük meg legjobban. A január 9-iki és 13-iki első tanácskozás, melyet az elnökök távolléte folytán Palóczy László korelnöklésével kezdtettek, már alternatívák elé került a Windischgrätz abszolutista magatartása miatt. A császári sereg ekkor foglalta el Pestet, midőn az 1848 december 13-iki pesti országgyűlés utasítására a képviselőház öttagú bizottsága, Majláth György, Lonovics József, Majláth An-

tal, Deák Ferencz és gróf Batthyány Lajos tagokkal a bicsei főhadiszálláson megjelent az egyezkedések megkísérlésére. A hadi szerencse ebben a pillanatban a császári fegyvereknek kedvezett, Windischgrätz tehát a politikáról adott definíciót a hadviselésre is vonatkoztatta, azzal az értelmezéssel, hogy az adott helyzetben való rideg visszautasítás szintén az exigenciák jól felfogott logikájából következik. A kiküldöttek beszámoltak az országgyűlésnek sikertelen eljárásukról s ezzel az országgyűlés már az első tanácskozásnál arra volt kényszerítve, hogy hasonló egyértelmű és határozott feleletet adjon. Vagy megadja magát minden fentartás nélkül, vagy folytatja az önvédelmi harcot a hadjárat előléteig. Kossuth tolmácsolta a törvényhozás álláspontját s ő jelölte meg ekkor a nemzet számára azt a kötelességet, hogy a béke, a törvényes rend és az alkotmány érdekében fegyverrel kell helyt állni mindaddig, míg az uralkodó be nem látja tévedését s módot nem nyújt a megbántott nemzet kiengesztelésére. A szervezési és ellenállási munkálatok természetesen nagyobb erővel folytak Windischgrätz visszautasítása után, mint valaha. A január 9-iki gyűlés felhatalmazta Kossuthot 30 és 15 krajcáros bankjegyek forgalomba hozására, később pedig határozatokat és törvényeket hoztak az igazolatlanul távollevő képviselők, a tábor elhagyó katonák és a szervezés haladását akadályozó bűnösök megfenyítésére. A képviselőház január 13-iki ülésében egyhangúlag kimondotta még, hogy a legnagyobb veszélyek között is együtt marad, a desértans katonákkal szemben a legszigorúbb eszközökhöz nyúl, a hadsereg köteles a népet kimélni, a nép által tett szolgálatokat az állam rögtön megtéríti s végül, hogy a képviselőház az osztrák csapatok fegyveres beavatkozására fegyveres ellenállással felel.

A DEBRECZENI KOLLEGIUM ORATORIUMA, A HOL 1849-BEN AZ ORSZÁGGYÜLÉS ÜLÉSEZETT.

Másfél hónap alig telt el és az osztrák császár március 4-iki és 6-iki manifesztumaiban Magyarországot minden jogaitól, önállóságától és szabadságától megfosztottnak hirdette és a fegyveres ellenállást olyan pártütésnek bélyegezte, melyért minden résztvevőre a haza- és felségárulás kárhozata vár. Olyan időben jött ez a nyilatkozat, mikor Bem seregei Erdélyből kiverték az osztrák csapatokat és a nagysarlói csata után a magyarországi hadseregek ügye is a legkedvezőbb körülmények között állt. A debreczeni országgyűlés tanácskozásain külső jelekből is megállapítható az ellenállás fokozatos erősödése. Minden tromfra hasonló tromfot adott az országgyűlés április 14-ikéig, mikor egyszerre leszámolt az osztrák uralkodóházzal. Az öthónapos parlamenti működésnek ennél nagyobb és kardinálisabb tette már nem lehetett, az előző és későbbi határozatok és tanácskozások másod-harmadlagos jelentőséggel bírnak tehát a detronizáció kimondásához mérve. De azért a nyolcvannégy ülészsakra terjedő tárgyalásoknak volt mégis számos nagyrdekű és komoly jelentőségű mozzanata. A pénzügyek rendezését, az orosz interventio fogadását, az általános fegyverfogást a debreczeni országgyűlésen rendezték s itt kerültek tárgyalás alá a hadsereg ama válságai, melyek majdnem szakadásra vitték egyidőben az ügyet a Görgei-Dembinszky s más kellemetlen személyi villongások elfajulásával. Érdekes pontok még a debreczeni országgyűlés műsorán az 1849 február 10-iki vita a Jókai-féle hírlapi cikkek ügyében, a március 24-iki határozat a 10 forintos bankjegyek kibocsátására, az április 2-iki nagy sajtóvita, az április 20-iki tárgyalás az ú. n. gémánt-pör, vagyis gróf Zichy Ödön eltűnt ékszereinek vizsgálata ügyében stb., melyek némelykor égháború módjára zúgtak át az öthónapos parlament égboltján. Amde az is bizonyos, hogy ennek a viharos parlamenti ciklusnak nincs olyan epizódja, mely meg nem győzné a történet buvárt arról, hogy minden, a mi történik ebben az életben, a mi volt, vagy a mi kitörni készül, mind egy falak körül csoportosul és vele van vonatkozásban. Kossuth ennek a viharos időnek és ennek a nevezetes országgyűlésnek a főhőse, a ki lelki szereim előtt úgy jelenik meg az események alakulásának változó fázisában, mint a szindarabok hőse, ki nek jelenlétén fordul meg minden s válik diadallá vagy tragédiává az ügy, mely az ő személyével van összenöve. A nagy események egy kiválóan nagy ember reprezentációjában a debreczeni református kollegium tanácskozási köréből így áramlottak tova Magyarország demokratikus törekvéseinek megindítására. Hogy az eredmény mi lett s hogy a nagy küzdelmek évtizedek múltával mit eredményeztek, mellékes, de megörökíteni emlékeztetőül az ilyen törekvéseket, nemcsak kegyeletes, hanem szép és erkölcsileg hasznos iparkodás. Zuboly.

A HÉTRŐL.

Orvosok. Két orvosról olvastunk hirt a héten az újságokban: két orvosról, a kiknek a sorsából ugyanazon tragikum lelke szól hozzánk. Az előzményekben nincsen hasonlatosság közöttük. Az egyik világhírű tudós, a bécsi egyetem professzora, a másik egyszerű, becsületes katonája a maga mindennél humánusabb hivatásának. Mind a kettőnek abban a munkában öszült meg a haja, hogy embereket mentsem meg az életnek és mind a kettő odaig jutott, hogy a maga életét önkéntes áldozatul kínálja oda a halálnak. Egy ó-budai öreg doktor morfiumot ivott, mert nem tudta megmenteni egy betegnek az életét és kiderült, hogy a híres bécsi chirurgus, Mosetig-Moorhof Albert tanár se véletlenül esett a Dunába, hanem minden valószínűség szerint öngyilkossá lett, mert meggyöngyült öreg keze már nem fogta olyan biztosan a műtő-kést, mint annakelőtte és az utóbbi időben néhány operációjára nem sikerült. Ezek az orvosok tehát a halált keresték, mert

dolunk rájuk és úgy érezzük, hogy szomorú sorsuk erkölcsi fényt vet egy egész hivatásra, sőt egy egész korra.

A munka vágya. Az emberi élet látható erkölcsi tartalma a munka. Nem lehet azt mondani, hogy a ki munka nélkül él, erkölcselen életet folytat. Hiszen lehet életű ember az is, a ki soha se dolgozik. De gazdag az ilyen élet soha se lehet. A pusztá levés csak kerete az emberi hivatásnak és ha egy keret még olyan gyönyörű is, csak — keret, tartalom nélkül jelzője egy hiányosságának, egy mulasztásnak, egy betöltetlenségnek. Az emberi méltóság érzete, mint eredendő érzés nem más, mint az emberi képességek megbecsülése úgy másokban, mint saját magunkban. Negligálni ezeket a képességeket annyi, mint negligálni az emberben az — embert. Megírta Diderot, hogy a tétlenül élő embernek erkölcsi kötelessége, hogy unatkozék, különben maga át bizonyoságot arról, hogy — fölösleges volt születnie. Ezért a munkára való vágyakozás azoknál az embereknél,

ugyancsak a magyar társaság vezető uriaszonyai beszégettek a magyar népi termékek vásárosainak. Minde jelenségek lelke egy: vagy a munkára, valami hasznos hivatás betöltésére és szolgálására. Nem a munka követeli a jogát az embertől, hanem az ember a munkában, hogy benne a maga értékét megszólaltathassa.

A váltó. A váltó nagyon kényes és nagyon veszedelmes portéka. Az is sok bajt okozhat, a mely a vasúti sineket dirigálja, az is, a melyet a trafikokban árulnak. A haszna és szükségessége megvan annak is, ennek is, különben egyik se lenne: de baleset és kisiklás, könynyelmű és hibás kezelés temérdek katasztrófát okozott már mind a két váltóval. Azzal, a melyik papirosból van, talán még többet, mint azzal, a melyik aczéliből van. Pedig úgy a külső képeben a váltó egyáltalában nem mutat félelmetesen. Egy hosszúságú papírlap, a mely sok fáradságot se kíván az embertől, mert a szövege nagyobb része már rá van nyomtatva.

HETTIVÁSÁR. — Főrgy Gergely rajza.

nem tudták megmenteni a mások életét. Ha azt látjuk, hogy egy ember a vízbe veti magát, vagy az égő házba rohan, hogy a maga élete kockázatásával próbáljon meg veszendő életet megmenteni, úgy érezzük, hogy az emberi lélek áldozó-készségének legmagasabb szárnyalása ihlette meg szívünket. De mit szólunk a kötelesség-érzés oly eszményi megnyilvánulásához, a mely halálra itéli magát, ha vállalkozás — nem sikerül? Ezt a világot, ezt a kort a ridegség, a számítás, az érdekhajhászás, az ideálok nélküli valóság korának szokták hirdetni. Ime a bizonyosság, hogy ez a vád nem igaz. Soha az emberek életét, a mások életét oly becsesenek nem tartották, mint mostan, soha a fölázó készségnek, az ideálok tisztelének annyit megkapó példája az élet kódéből ki nem ragyogott, mint mostan. Irtózatok és természetellenes volna, ha másként lenne, mert ez azt bizonyítaná, hogy az apostolok hasztalan születtek és a mártírok hasztalan véreztek. Nemezebb tragikus hősokeket szemmiféle fantázia nem álmodhatik, mint ez a két öreg doktor, a ki nem tartotta érdemesnek élni, ha sikeresen másokért nem élhet. Meghatott tisztelettel gon-

a kik nem szorultak rá, hogy dolgozzanak, az emberi hivatás iránt való fejlett érzék elemi és szükséges megnyilatkozása. Nem a munkát tisztelik meg vele, a munkának önmagában van a becsülete, hanem megtisztelik, vagy helyesebb szóval: igazolják magukban az embert, a ki az életét egy hivatásnak érzi. Csodálatos dolog, hogy nagy időközön keresztül egész osztályok meg tudtak lenni ez érzés nélkül és mindenesetre az emberiség lelki megzavargadásának a jelensége, hogy a hivatás, a munka vágya egyre sürűbben szólal meg olyan embereknél, a kiknek a munka nem jelent kenyeret, mert a sors kalácsosai is bőségesen ellátta őket. A héten olvassuk az újságokban, hogy Vetter gróf, az osztrák urakháza volt elnöke, egy dúsgazdag, öreg főúr beállt medikusnak és szorgalmasan rakja le a szigorlatokat. Károly Lajos bajor herceg tudvalóleg kitűnő szemorvos és gyakorlatban is értékesíti ezt a tudományát. Most a herceg feleségéről jön a hír, hogy beiratkozott a müncheni városi főiskola-lába és egy sincs az iskola növendékei között, a ki nála buzgóbban végezné a dolgát. A minapában volt alkalmunk megemlékezni a magyar mánásasszonyok mentő-kurzusáról. A héten

Robbanó anyagokat nem tartalmaz, a legnagyobb meglepetés se sül el: de azért megvan az a képessége, hogy a leghidegebb napon is szörnyű forróságot okozzon az embernek, úgy, hogy nehéz verejtékcseppek ülnek ki a homlokára. Kegyetlen fegyver, a melyet az ember — maga ad ellenfele kezébe. Hogy nagy az ereje, annak nyilvánvaló bizonyossága az, hogy meny nyire respektálják. Jelentik a lapok, hogy a német hadügyminiszter, Ewem úr rendeletet adott ki, a melylyel minden német katonai iskola köteles tantárgyai közé iktatta a — váltójogot. Nemesek a puskának meg az ágyúnak a szerkezetét, alkotórészeit, összeállítását és pusztítókéességét fogják tehát ezentúl ismergetni és magyarázni a német katonai iskolákban, hanem a váltót is. Ez a rendelet nyílt elismerése annak, hogy a váltó van olyan veszedelmes fegyver, mint a puská vagy a gyors-tűzelő ágyú. Tanítják amaz egészséges elv parancsából, hogy — ismerni kell az ellenséget, hogy elbántsunk vele. A német hadsereg leventéi eddig, úgy látszik, elhanyagolták ezt az egészséges princípiumot, a minék valószínűleg kellemetlen következményei mutatkoztak. Eddig kevésbé ismerték a váltót, de sürűbben forgat-

ták. Ha jobban megismerik, kevesebbet fogják forgatni. Mert a változóhoz való hozzátérés olyan tudomány, a melyet sokkal olcsóbban tanít a teória, mint a gyakorlat.

Wölfingék. A mi pár hét előtt csak szállóingó hír volt, ma már bizonyosság. A Wölfing pár valik. Elhagyják egymást, hogy mindenki a maga elhagyott sorsához térjen vissza. Wölfing úr visszamegy Lipót főhercegnek és Wölfingé asszony visszamegy Adamovics Vilvának. A romantika barátai búcsút kell, hogy mondjanak egy darab romantikának, a mely — nem bizonyult életképesnek. A kik azonban nagyobb elmélyedéssel és hüvösebb elmével figyelik az ilyen dolgokat: se meglepetést, se bánatot nem érezhetnek. Ezekben az ilyen házasságokban, a melyeknek a felei óriási társadalmi különbségeken vetik át magukat, mindenestre van egy tiszteletreméltó és szimpatikus motívum: az elhatározás ereje és bátorsága. Más kérdés azonban, hogy minden erős és bátor elhatározás — böles elhatározás-e egyúttal? Vagy olyan egészséges-e az erkölcsében, mint a milyen szilárd az eltökéltségében? A mindnyájunkban szunnyadó romantika mindig valami szépet és fölemelőt lát abban, ha egy modern királyi elvesz egy modern Hamupipóké, de nem jut eszébe töprengeni azon az emberileg fontosabb kérdésen: okvetlenül egymáshoz való pár-e az a királyi meg ez a Hamupipóke? Olyan harmonikus-e a lelkük rendje, hogy ez a harmónia elég egy egész életre és a boldogság melegét adhatja akkor is, mikor a vér már hűlni kezd? Az ember legnagyobb részében egy nevelésnek a produktuma, mert eredendő tulajdonságai a nevelése szerint fejlődnek és formálódnak. Megesik, mert megeshetik, hogy a legnagyobb rangbeli és társadalmi különbségek áthidalása is valóban harmonikus lelkeket fűz egymáshoz: ezek a gyönyörű véletlenségek és a véletlenség mindig a kisebb százalék. De általában áll az az igazság, hogy a regénynek a vége legyen a házasság és ne az indulása. Mert ha a házasság indítja meg a regényt, akkor már nem lehet a boldogság a befejezése, vagy legalább is igen kevés erre a valószínűség. Az egy sorban levőség nem mindig jelent biztos harmóniát, de jelenti egymás megértésének erős valószínűségét: míg, a kik nagy társadalmi különbségek egymástól idegen világából kerültek össze, mindig ki vannak téve annak, hogy igen fontos kérdésekben nem értik meg egymást, a mi okvetlenül megrontja a legszorosabb emberi szövetségnek, a házasságnak a boldogságát. Ezért a legkevésbé lehet meglepő az olyan házasság széthullása, a melynek meglepő volt a létrejövetele.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

A ravasz ember csendes gyönyörűséggel néz a bizalmatlanokóra. Tudja ő, mit kell mondania, hogy Margit közelebb kerüljön hozzá. Jóságoskodó hangon súgja:

— Láttam ám én a kegyelmed urat!

— És igaza van a latornak, jól számított ő.

ARNOLDSON SZIGRID SVÉD OPERA-ÉNEKESŐ, A KI MOST A BUDAPESTI OPERÁBAN VENDÉGSZEREPEL.

Tholdalaginé esdekelve ragadja meg a két kezét s szépségesen így könyörög neki:

— Jó Gábor uram, ha valamikor vétettem volna kegyelmed ellen, engedjen meg nekem, ígérem, megiszolom . . . Csak most, hamar, beszéljen nekem Mihályomról, — hamar, nyugtasson meg, él hát, úgy-e? Beszélte vele? Mit üzen? No, mondja már!

Warkochy Gábor Margitra néz és kedvtelve kéri magát; szörnyen élvezi, hogy ez a nő, ki egykor úgy megvetette őt, most milyen bensőségesen szorongatja a kezeit. Jól esik ez neki, akár egy hétig kiállná! De mégse lehet túlon túl visszaélni a helyzettel, a sok sürgétsére végre felelni kell:

— Hát beszéltem vele és ő izent bizony . . .

— Az egekre, — mondja már, mit?

— Hát azt, hogy szeretettel gondol hugom-asszonyra és hogy vége perzenetjében is csak az ő Margitja leszen elméjében!

Tholdalaginé boldogan sikolt fel, sírna, nevetne egyszerre. Persze most, hogy megkapta a hírt, a melyre vágyott, közönyösen észreli el a Warkochy uram kezeit. Ám a veres ember csak ennek a fájdalomát érzi, s kegyetlenül támad fel benne a mellőzött szerelmes régi kajánosága. Mily boldog Margit s mily gyönyörűség volna ezt a sugárzó arezot hirtelen bánatba borítani! Csak rajta áll, hatalmában a mód. Pillanatra gonosz árny suhan át az alattomos szemeken, s nyomban rá messzemenő, ördögi terv eszelődik ki a Gábor úr agyában. Hohó, — hátha nincs még veszte minden, hátha csak-ugyan virradhat még neki is? Legalább is meg kell próbálni! Nézi a fiatal asszonyt, jóságoskodó, de egyre aggodalmasabbra váló arccsal és ravaszul úgy csinálja, hogy Margitnak végre is észre kell vennie ezt. Szegény asszony, hamar földre esik ő a reménykedés mennyországból:

— Az Istenért, Gábor uram, mit néz rám úgy? . . . Tán mégse mondott el mindent?

Warkochy konokul hallgat. Tholdalaginé azonban csak annál jobban veszti az esztét:

— Esdeklek, feleljen! Tán nem is igaz, a mit mondott, tán csak jóságos szeretetből álltát. No, ne forduljon el, mondja még egyszer, úgy-e él Mihály?

A veres ember jól játssza a komédiát.

— Hát hiszen élt, a mikor véle beszéltem, — szól végre keserves sóhajjal, — de aztán . . .

— Mit aztán!? . . .

Margit jajsavára több úr sereglik oda, kö-

zöttük Bánffy Dienes, meg Rhédey László is, és fejesólván nézik a szegény fiatal asszony gyötörődését. Warkochy vállát vonogatva pillant rájuk, mintha azt akarná mondani: «elvégre is fel kell világosítanom őt! . . .» Aztán sok össze-vissza beszéd után kiböki:

— Hát hiszen ép kegyelmek emlékeztethetnek, Bánffy Dienes uram, meg te, Rhédey László, mikor elmenetelünk után én meg egyszer visszavágtattam az otfelejtett krakkói pistolyaimért és többet már sehogyse hatolhattam oda az ellenségtől a táborhelyre . . .

Rhédey meg Bánffy fáradtan bólintanak:

— Igen bizony, emlékszünk valami ilyenre. No és aztán?

— Hát akkor már nagyon süvített ott a golyóbis és szörnyű kavarodásban viaskodtak a magyarok a tatárral. Láttam lovon és vont karddal Kemény, Beldi, meg Apaffy uraimkat, láttam Huszár Péter barátunkat is, de bizony ezek mellett sokan omlottak már a lórlól és a fűbe haraptanak . . .

— De Mihály! — tördelte kezeit Margit, — látta-e kegyelmed Mihályt?

— Hát igen . . . Én csak azt mondhatom, a mit a szememmel láttam. És én úgy láttam: kopja böki a nyeregből és szegezi a földhöz Tholdalagi Mihályt — — —

A fiatal asszony tátott szájjal mered Warkochyra, aztán egyszerre szivszagató nagyot kiált. Maga Gábor úr kapja fel az elalélót s még oda súgja a segédkező uraknak:

— Én megmondtam, — bizony nem tehetek róla, de hát úgy is meg kellett tudnia egyszer valamikor.

— Szegény Tholdalagi Mihály! — sóhajtja Rhédey László, — no, bizony hamar vége lett! Bánffy Dienes is szól pár résztvevő szót, aztán a sirással háborgó szálára mutatott:

— Hej, sokan lesznek még ilyenek. Requiescant in pace!

Az urak hamar odább állnak vigasztalni a többieket. A veres ember remegő kézzel fogja át az újult teremést s egy kerevethez segíti. Súgja neki biztatóan, igen halkán:

— Nyugodj meg, hugom, Isten akaratában. Leszen még neked azért jóakaró, hű szolgád, hisz itt vagyok én is . . .

*

Teltek a nehéz napok; Margit félholtan vivődött keservével az ecsedi vár egyik elfeledett szobájában. Volt elég baja mindenkinek; a beteg urat ápoló Fejedelemsasszony ugyan párszor lenézett hozzá, de igazában és állandóan csak a jó Thoroczky Judit maradt mellette. No meg, hogy el ne felejtjük, ravasz Warkochy uram is benézdegélt olykor az ajtó résén. Hogy gyönyörködött a gonosz ember istentelen művében! Gondolta: eleget szenvedtette őt egykor Margit, had szenvedjen meg a gyöttrésért most az egyszer ő is. És mily szép bórral fedezte béle poklosságát! Mire Margit karoszkébe ilhetett, bárányszéldséggel sompolygott be hozzá vigasztalónak. A jóságos részvét színe alatt törte és gyötörte tovább; hol azzal éltette reményét, hogy tán mégse jól látta a Mihály eléstét, hol meg újból egész biztonsággal állította végséges halálát. Persze óvatosságtól mindenkép ő kegyelme! Kemény János nem hallat magáról, napról-napra nyilvánvalóbb hát a sereg tökéletes veszte s igazolva az ő szörnyű hazugsága, de hátha Tholdalagi Mihály a valószínűség ellenére mégse esett el s egyszerre csak itt terem, hogy torkára fojtsa a gázságát? Gondolni kellett minderre s Gábor úr gondolt is rá, még pedig oly ügyesen, hogy hol reményt adó, hol lesújtó beszédeivel egyre mélyebbre lopta béle magát a kétségbeesett fiatal asszony

bizodalnaba. Szegény Margit úgy nézett már rá, mint a tulajdon Gondviselésére, oly remegve kérlette őt, mintha tőle függött volna urának életben maradása. Judit eleget is csóvalta a fejét; ha Warkochy elfordult, súgta neki:

— Drágám te, ne sirassad az uradat időnek előtte. Ne higgy ily vakon neki, nem volt barátok. Várjunk . . .

A veres ember vette észre a dolgot. Nagy ravaszul mondta hát ő is:

— Várjunk, hugomasszony. Hisz nekem is jó barátom Mihály, bárcsak feltámasztaná őt az igazak Istene!

Vártak. Ám az elkövetkező események színel ismét csak ármányos Gábor úrnak adtak igazat. Leesapott a villám Ecsedben Erdélyre; a következő napok egyikén végre megtudódott a seregnek mind egy lábíg tatárrabságba való esése. Károlyi Mihály bihari főispánnak egy szokott szolgája hozta meg a rémhírt a Fejedelem udvarába. Egyetlen ő maga menekült meg hirmondónak a trembowlai vészből s ő elmondta, hogy hosszas nagy csata után benyeltettek és rabszjion hurcoltattak el valamennyien a Krimbe. Nagy sirlmas jelenet volt az a Fejedelem prezenziájában. — Ó Nagysága ott a tanácsurak előtt elisirta magát, mint egy gyermek és fennen fogadta, hogy ha minden értékét, várát, uradalmát oda kell adnia, ha csak egy szál dolmányban marad is, ki fogja váltani rab hiveit az eb tatárok kezei közül. No most lett csak jangongás istenigazában! Egyre-másra huzigálta mindenki a Károlyi Mihály szolgálékáját, nyaggatták az asszonyok, sűrűn faggatták: nem látta-e ezt az urat, vagy amazt a rabok közt? Elfogták a kapós embert végre Margit és Judit is, és oh, mily szivdobogva lesték ajkáról a választ! A legény, ki már kábult a sok kérdézősködéstől, jó darabig gondolkodott, de aztán biztos szóval jelentette:

— Huszár Péter uram? . . . Tudom már! Ó biztos hogy életben van, láttam ő kegyelme, egy kisebbrendű esatlósával volt egy szjion. És jóformán sebet se láttam rajta . . .

— El hát az én jó uram! — tört ki Judit ujjongva.

— Édes jó bátyám! — sóhajtotta Margit, de nyomban rá újabb aggodalommal sürgette a hirmondót: hát Tholdalagi Mihályt láttad-e? A szolga zemei a mennyezeten kereskedtek. Látszott rajta, szörnyen törte a fejét. Lassan aztán «nem»-re billent az álla. A fiatal asszony a homlokához kapott.

— Tán nem ösmered, úgy-e? Várj csak, mindjárt megmondom, hogy néz ki . . .

— De igen, ösmerem, — szabódott a legény, — már hogyne ösmerném! A Csütörtök János bátyánk gazdája, úgy-e?

— Az, az! — reménykedett Margit.

— Na hát, Csütörtök Jánosról, meg arról a másikról . . . hogy is hívták? Igen, szegény jó Péntek Istvánról bizon tudom, hogy halva hagytuk őket a mocsárban . . . de a nagy csata végével bizony Tholdalagi uramat se láttam én többet az élve lézengő rabok közt. Engedjenek meg kegyelmek, de én úgy mondom, a hogy tudom . . .

Margit kétségbeesetten tápázkodott volna még szólásra, de ereje elhagyta. Warkochy, ki most már maga is kezdte hinni a Mihály halálát, résztvevően bólintott:

— Hiszen megmondtam én! Bele kell nyugodnod, hugom, a változhatatlanba . . .

Huszár Péternével együtt ők ketten ápolták a könnyek záporába fúló, boldogtalan Tholdalaginét. Nagy sokáig nem tudott ő szólni

egy szót sem, és mire ajaka végre beszédre nyílt, akkor is csak ennyit mondott:

— Fekete ruhát adj én rám, Judit! lelkem!

*.

Tholdalaginé volt az első, a ki a gyászruhát felvette, de ő utána csakhamar feketébe öltöztek az egykori Tündérország többi asszonyai is. Hisz nem volt család, a melyből apa, férj, testvér vagy gyermek oda ne veszett volna a háborúba, vagy a száz halálnál is sirlmasabb híri tatárrabságba. A hosszú bizonytalanság után viharok szöptört Erdélyen a rémhír, és lázadó keserűségre fakasztotta a kedélyeket mindenfelé. — pár nap múlva már forrongott az addig oly békés és engedelmes ország. Veszedelem érzett a levegőben s ezt az egyetemes bódulást csak annál vakabbá tette a szultán haragjától való szörnyű félelem. No hiszen, jön most a feketelével! Nyilvánvaló: a szultán eleitől fogva orozlánszettel nézte a Fejedelem lengyel hadakozását és tatár jobbkezővel most ő maga sújtotta el az engedetlen Rákóczy Györgyöt! Nem véletlenül rabolt a khán arra Trembowla felé, hanem sztambul parancsól tartott itéletet a hűtelen erdélyiek felett. Szó szerint ezt vallják a budai és egyéb magyar basák követei, kik tudnak már mindent, sűrűn járnak most a Fejedelem nyakára Ecsedbe és ugyancsak rémitgetik Ő Nagyságát a szultánnak máris útban levő kapucsi basájával. Jaj leszen most Erdélynek, retentő hangú irás az a fermán, a mit a kapucsi basa hoz! Ki van téve abban a Khálifának minden legnagyobb titulusa, melyekkel csak legnagyobb haragjában szokott élni, mikor végső bajt ír rá valamelyik országra . . .

— Bizony, — mondogatták a török urak, — készülhessen Nagyságod, hogy megüresítse magát a fejedelmi méltóságtól! Beirta a mufti a Nagyságod nevét a defterbe és mindörökre betéve a Rákóczyak kapuja Sztambulban!

György Fejedelem zordan hallgatta mindezeket s az ország hangulata után itélve, máris inogni érezte a trónt személye alatt. Beteg volt, láz gyötörte szüntelen, de a benne lakozó makacs szívósság azért nem uralta teste nyavalyáját, hanem csak annál kétségbeesettebb erőfeszítésekre sarkallta őt. Hisz a nyugodt cselekvés tán nem volt az eleme, de a hol vakmerőnek kellett lenni, ott bezzeg ember volt Rákóczy György a gáton! Látta a vihart, látta Jehovája adakozó kezeit megrövidülni maga körül, de azért bizott apja Istenében, hitte, hogy majd szivesedik iránta s minden balsors daczára is majd biztosítja a protestáns ügy végleges diadalát. Addig is emberfeletti erélyvel látott neki a mentésnek és védekezésnek. Először is anyjával, a nagyszívű Lorántfy Zsuzsánnával találkozott Venczellón s az ő böles személyével hánytá-vetette meg a sirlmas állapotot. Szerette a Fejedelem a hitvesét, de ép mert Báthory Zsófia soha egészen be nem adta a derekát a protestáns hitnek, mégis mindig bizodalmasabb maradt ő Lorántfy Zsuzsánnával. Neki irt sűrűben a háború alatt is és nem a feleségének, ki csak felnőtt korában tanulván meg írni, amúgy se nagyon kedvelte a penna forgatását . . . Nagze Perez volt az a találkozás és bár senki se tudhatta, mint végeztek négy szemközti, biztos, hogy a szigorú és takarékos öreg Fejedelemsasszony erős itéletet mondott makacs fia felett. Oda a sárospataki Rákóczy-kincstár fénye, — milliókat nyelt el amúgy is a lengyel háború és most hegyibe még egy millió kétszáz ezer aranyat kell fizetni a czarny-ostrowi kapitulációért! És ez sürgős, ámde ép oly sürgős a szultánnak s az éhes sztambuli basáknak a kiengesztelése és legsür-

gősebb pedig a tatárraboknak a hittel fogadott kiváltása . . . Honnan kerüljön milderre pénz? És az is meglehet, hogy György úr már pénzzel se lesz képes a trónját megmenteni. Egy százsz követtség máris idomlatlan zászóval követeli az ifjabb Fejedelemnek, a kis Ferkónak a székre ültetését, másrészt pedig a tanácsurak is jobbra-balra néznek és nagyon készülnek a zavarosban való horgászásra. Gombaként terem a sok Fejedelem-jelölt, főként Barcsay uram tartja nagy büzre magát! Igenis, beszélteti magáról, hogy Hubiár aga személyében a török még nyár elején felajánlta neki a fejedelemséget . . . Hej, kétszínű lator ő kegyelme, de még többszínű az a többi főember, a ki magahitten fújja békaszóát ökörré és maholnap már nagyságot is feleli Erdély törvényes Fejedelmét! . . .

Megindult Rákóczy Györgyben az epe e temérdek hirtallásra. És megkeményedett gögös szíve, — nem, csak azért se fog ő engedni egy tapodtat se! Szembeszáll ő törökkel, tatárral, szembe a maga lázadó három nemzetével is. Irt a császárnak, kereste támogatását magyarországi uradalmi számára s aztán főként a sztambuli haragnak akart elejébe vágni. Egyrészt új zsoldos sereget gyűjtetett az anyjával, másrészt pedig lóhalálában hozatta Szebenből, Brassóból, de meg német Augsburgból is az új arany-kupákat a török megengesztelésére. A mi a rendek hangulatát illeti, mindenekfelett a Szultántól jövő kapucsi basát kellett megelőzni, s ép ezért szeptember harmadikára országgyűlést is hirdetett Deésre.

(Folytatása következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöpplin Aladár.

Ezek a szavak felriasztották Selden tündöcséből. Ő maga sem tudta, miért térítette a beszélgetést ebbe az irányba; soha észbe se jutott volna ilyenre használni egy bizalmasan együtt töltött délutánt Bart Lilyvel. De most egyike volt azoknak a pillanatoknak, a mikor egyikik sem beszélt előre megfontoltan, a mikor mind egyikükből egy belső hang szólalt meg a másikhoz az érzés nem is sejtett mélységeiből.

Igaz, nem adhatok magának érte semmit — mondta szembe fordulva a leánnyal. — Ha adhatnék, tudhatja, a magáé lenne máris. Lily ezt a hirtelen vallomást még sajtyszerűbb módon fogadta, mint a hogy mondva volt: kezeibe rejtette arcját és egy pillanatra sírva fakadt.

De csak egy pillanatra, mert mikor Selden közelebb hajolt hozzá s nem annyira szenvedélyes, mint komoly mozdulattal levonta arcáról a kezét, Lily a felindulástól meglágyult, de el nem torzított arccal fordult hozzá s ő bizonyos keserűséggel azt mondta magának, hogy ennek a leánynak még a sírása is mesterkélt.

Ez a megfigyelés megkeményítette a hangját, a mikor félig sajnálkozva, félig ironikusan ezt kérdezte:

— Hát nem természetes, hogy én lebecsülök mindent, a mit nem adhatok meg magának?

Lily arca földértült erre, de a kezét félre-vonta, kaczerkódás nélküli mozdulattal, mintha lemondana valamiről, a mire nincs semmi joga.

— De maga engem becsmérel le, — felelt szeliden, — a mikor olyan biztosra veszi, hogy csakis azok iránt a dolgok iránt érdeklődöm.

Selden belsőleg összerendezte, de ez csak önzésének utolsó redzülése volt. Majdnem egyszerre a leány szavaival, egyszerűen ennyit felelt:

— De mégis csak érdeklődik irántuk? És én kívánhatok bármit, ezen nem tudok változtatni.

Annyira nem törődött már vele, mily mesz-

FERENCZY ISTVÁN.

szire ragadhatja ez a beszélgetés, hogy határozottan elkedvetlenedett, mikor Lily gúnyolós arccal fordult felé s ezt mondta:

— Minden szép frázisával maga is csak olyan gyáva, mint én, mert nem mondott volna nekem egyetlen sem közölük, ha nem lenne előre biztos a feleletemről.

Ezeknek a meglepő szavaknak az lett a hatása, hogy kijegecesítették Selden ingadozó érzéseit.

— Nem vagyok biztos a maga feleletéről, — mondta nyugodtan. — És igazságot szolgáltatok magának: maga sem biztos róla.

Erre megint Lily tekintett föl meglepetve s egy pillanatnyi hallgatás után ezt kérdezte:

— Meg akar kérni feleségül?

Selden elnevette magát.

— Nem, ezt nem akarom, — de talán akar-nám, ha maga is akarná.

— Ép ezt mondtam magának: oly biztos felőlem, hogy módjában áll kísérletekkel szórakozni, — szökött erre Lily és visszavonta kezét, melyet Selden újra megfogott. Szomorúan nézett le rá.

— Én nem csinálom kísérleteket, — felelt Selden. — Vagy ha igen, akkor nem magán, hanem magamon. Nem tudom, milyen hatásuk lesz ezeknek a kísérleteknek rám, de ha arra vezetnek, hogy nőül vegyem magát, akkor meg fogom kockáztatni.

Lily gyöngye mosolylyal felelt.

— Bizonyára nagy volna a kockázat, — sohasem titkoltam maga előtt, milyen nagy.

— No lám, mégis csak maga a gyáva! — kiáltott fel Selden.

Lily fölállt. Szembe nézve állottak egymás előtt. A leány nappal halk árnya elborította őket, mintha finomabb légkörbe emelkedtek volna. A pillanatnak minden finom benyomása ott rezgett idegszálaikban s egymás felé vonták őket, mint a hogy az elhervadt leveleket maga felé vonja a föld.

— Maga a gyáva, — ismételte Selden, megfogva Lily kezét.

A leány ráhajolt egy pillanatra, mintha fáradt szárnya lehanyatlott volna: Selden érezte, hogy a szíve inkább egy hosszú futás izgalmától dobog, mint a megfutandó távolságok miatti szorongástól. Aztán Lily óvatosságra intő mosolylyal húzódtott vissza.

— Nagyon csunya lesznek lompos ruhában, de a kalapomat föl tudom díszíteni magam is.

Egy darabig ezután némán állottak, úgy mosolyogva egymásra, mint a vakmerő gyerekek, a kik titkos magaslatra másztak fel, a melyről egy új világ tárul elébük. A valóságos világ a lábuk előtt homályba borult s a völgyön túl tiszta holdfény derengett föl a sűrűsödő kékségbe.

Hirtelen távoli hangot hallottak, mintha valami óriási bogár zümmögött volna s az országot mentén, mely a környező fémhomályban fehérebben kanyargott, egy sötét tárgy rohant át látásuk körén.

Lily felriadt elmerültségéből, a mosolya el-tűnt; gyorsan elindult a rét felé.

— Fogalmam se volt róla, hogy oly késő

van már. Sötét lesz, mire hazaérünk, — mondta majdnem türelmetlenül.

Selden meglepetve tekintett rá: némi időbe telt, a míg újra úgy tudott nézni rá, mint más-kor, aztán akaratlan szárazsággal szólt:

— Ez az automobil a másik úton ment; nem a mi társaságunkból való.

— Tudom, tudom, — szólt Lily, aztán el-hallgatott s Selden látta a fémhomályon át is, hogy elpirul. — De én azt mondtam nekik, hogy roszul érzem magamat s a szobámban maradok. Menjünk le...

Selden csak nézett rá, aztán elővette a czi-garetta-tárczáját és lassan rügüjött egy czi-garettára. Úgy érezte, szüksége van arra, hogy ebben a pillanatban valami efféle gépies moz-dulattal nyilvánítsa ki, hogy ismét a minden-napi valóság talajára lépett: majdnem gyer-mekek vágy fogta el, hogy Lilynek tudtára adja, hogy a röpülésnek vége, ismét a talpára állott.

Lily megvárta, a míg a cigaretta fölparázs-lott Selden összehajtott tenyere alatt. Erre Sel-den odanyújtotta neki a cigaretta-tárczát. Lily bizonytalan kézzel vett ki egy cigarettát s szájába véve előbbre hajlott, hogy meggyújtsa a Seldenéről. A fémhomályban a kis vörös tűz-pont megvilágította az arca alsó részét s Sel-den látta, hogy az ajka mosolyra rezdül.

— Komolyan beszél? — kérdezte Lily; a hangja nem találta meg a vidámságnak azt a csengését, a mely a helyzetnek megfelelt volna. Selden hangja fegyelmezettebb volt.

— Miért ne? — felelt. — Láthatja, nem kockáztattam vele semmit.

S a mint Lily, kissé sápadtan ennek a fele-letnek a hatása alatt, megállott előtte, gyorsan hozzátette:

— Menjünk le.

VII.

Nem csekély jele volt Trenorné barátságá-nak, hogy a mikor megfeddette Bart kisasz-szonyt, ép annyi elkeseredés volt a hangjában, mintha valami estély nem sikerülte miatt pa-naszkodnék.

— Nem mondhatok egyebet, Lily, mint hogy nem értem magát.

Sóhajtozva vetette magát hátra, csipke és mousseline pongyolájában, közömbösen for-dítva hátát az íróasztalán felhalmozódott írka-firkának, mialatt olyan tekintetet vetett Lilyre, mint az orvos arra a betegére, a kinek életéről már lemondott.

*Parce gaudere oportet, et fensim
queri: Totam quia vitam miset dolor et
gaudium.*

Bolyai János.

Másarhelyen 3^{ik} Augusty 1814.

BOLYAI JÁNOS KÉZIRÁSA.

*Minden ember egy Summa a' +bol és -bol vi,
gyáram! ne hogy a' +ra, mellyel a' jökenak
állando-kísérletek praanumerált, a' nővé - az
nyelket rejten; ha a' + nővése a' +aplá,
dára lenn, inkább a' - apadásával igy,
kerék nőni; inkább beteges maradni
ha tudnám, hogy a' test gyágyát a' lélekéből
kell fizetnem.*

BOLYAI FARKAS KÉZIRÁSA.

— Ha nem mondta volna, hogy komolyan pályázik rá, — de hisz ezt észre lehetett venni kezdettől fogva. Mi másért kért meg engem, hogy mentsem fel a bridge-játék alól s tartsam távol Carryt és Corby Kate-t? Nem hiszem, hogy mulatságból tette volna, senki se bírná elképzelni, hogy maga kikezdjen Gryceszel, ha csak nem akar hozzá férjhez menni. És tudom, hogy mindenki a kezére játszott. Valamennyien segíteni akartak. Még Berta is távol tartotta magát, ezt meg kell mondanom, a míg Selden el nem jött és maga el nem kaparintotta őt előle. E miatt joga volt boszút állani, — mi az ördögért is avatkozott maga bele a dolgaiba? Évek óta ismeri már Seldent, — mért viselte magát úgy, mintha csak most fődözte volna föl? Ha volt valami baja Bertával, a lehető legostobább időben kötött bele, mikor ép úgy leszámolhatott volna vele a házassága után is. Mondtam magának, hogy Berta veszedelmes jószág. Már akkor szűrös kedve volt, mikor idejött, de Selden megjelenése felvidította. Ha maga hagyta volna, hadd higye, hogy az ő kedvéért jött, sohasem jutott volna eszébe ilyen bajt csinálni magának. Oh, Lily, maga sohasé fog semmire menni, ha meg nem komolyodik!

Bart kisasszony ezt a prédikációt teljes tárgyilagossággal hallgatta. Mért haragudott volna érte? A saját lelkiismerete beszélt hozzá Trenorné szemrehányásából. De még a lelki-iserete előtt is szükség volt valami védekezés-félére.

— Csak egy napig akartam halogatni, — azt hittem, Gryce itt marad még egy hétig és tud-tam, hogy Selden másnap elutazik.

Trenorné olyan mozdulattal háritotta félre ezt a védekezést, a mely nyilvánvalóvá tette hiábavalóságát.

— Itt is akart maradni, — hisz ez a legna-gyobb baj. Ez mutatja, hogy megszökött maga elől, hogy Berta befejezte művét és tökéletesen megmérgezte őt.

Lily halkán elnevette magát.

— Ha megszökött, majd utólérem én!

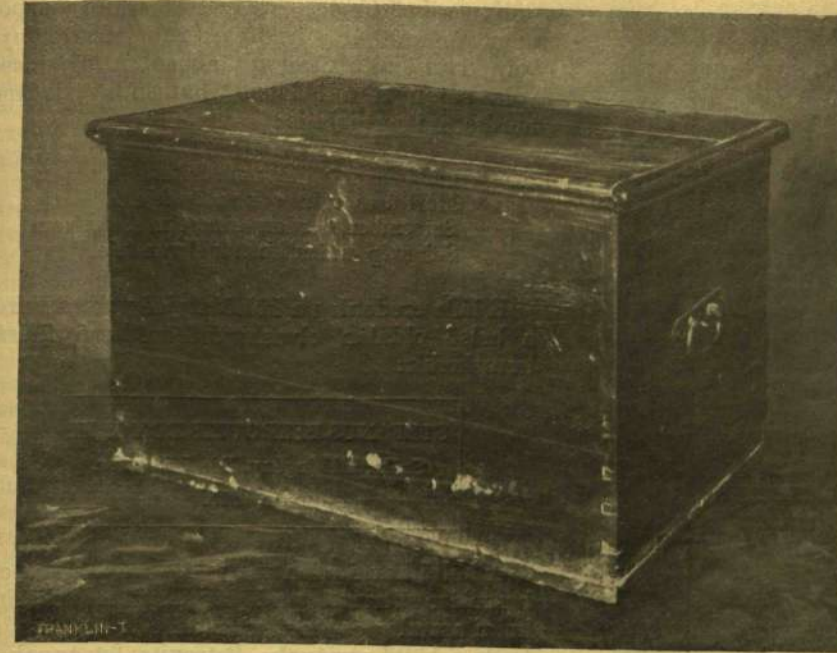
Trenorné tiltakozólag emelte fel a kezét.

— Akármit csinál is, Lily, ne csináljon semmit!

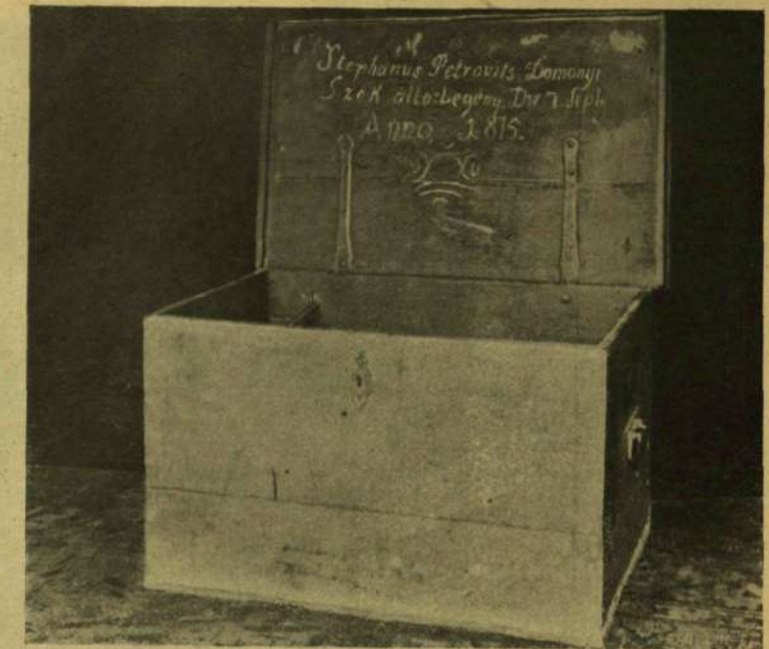
Bart kisasszony mosolyogva hallgatta ezt a tiltakozást.

— Hiszen nem úgy értem, hogy a legkö-zelebbi vonattal futok utána. Vannak arra módok...

De jobbnak látta nem részletezni ezeket a módokat.

PETŐFI LÁDÁJA CSUKVA ÉS NYITVA.

Trenorné élesen javította ki.

— Voltak módok — volt elég! Nem hittem volna, hogy magának még meg kell őket ma-gyarítani. De ne áltassa magát, Gryce tökélete-sen el van riasztva. Egyenesen hazaszaladt az anyjához és az meg fogja védeni!

— Oh, hogy az ördög vigye el! — mondta rá Lily, elfintorítva arcát.

— És maga még nevet! — feddette meg Tre-norné, mire Lily józanabbul kezdte nézni a dolgokat.

— De hát mi mindent beszélt neki Berta?

— Ne is kérdezze, — rettenetes dolgokat! Úgy látszik, minden régi dolgot felkört. Tudja, mikre gondolok, természetesen a való-ságban nincs bennük semmi. De azt hiszem, beszélt Varigliano hercegről, meg Lord Hu-bertről és elmondott valami mesét, hogy maga pénzért kért kölcsön az öreg Van Alstynétől, — igaz ez?

— A nagybátyám, — vetette közbe Lily.

— Ezt persze Berta nem mondta meg. Van Alstyne úgy látszik elmondta Fisher Carrynek, ez meg persze Bertának. Mind egyformák, tud-hatja: éveik befogják a szájukat, az ember azt hinné, már nyugton lehet tőlük, de mikor eljön az ő idejük, emlékeznek mindenre.

Lily elsápadt, a hangjában volt valami ke-ménység, a mint így szólt:

— Egyszer vesztettem a bridgen Van Os-burghéknál. Természetesen visszafizettem Van Alstynének.

— Oh, erre ők nem emlékeznek; egyébiránt ép az ijesztette meg Percyt, hogy kártyaadós-ságról van szó. Oh, Berta jól ismerte az em-berét, tudta, mit mondjon el neki.

Trenorné vagy egy óra hosszat pírogatta így barátójét. Bart kisasszony bámulatos lelki nyugalommal hallgatta. Természetlő fogva jó kedélye az évek óta ráerőszakolt engedékenység fegyelve alatt állott, hiszen majdnem mindig csak másokhoz való alkalmazkodás útján ér-hette el céljait. Természetlő hajlama lévén a kellemetlen tényeknek szemébe nézni, a mint csak elébe kerültek, nem bánta, ha pártatlanul feltárták előtte, mekkora árárt adhatja meg a boldonságának, annyival is inkább, mert a sa-ját gondolatai még mindig az eset másik olda-lánál időztek. Trenorné erélyes magyarázatai-nak világánál a számadás kétségkívül borzal-mas volt, és Lily, a mint a prédikációt hall-gatta, fokokint mind jobban arra a szem-pontra tért, a melyről barátójé nézte az ese-tet. Trenorné szavainak még nagyobb súlyt adtak Lily szemében a saját aggodalmai, me-lyeket a jó asszony aligha tudott elképzelni. A bőségben élő ember, ha csak nem nagyon élénk a képzelő tehetése, csak nagyon homá-lyos fogalmakat alkothat magának a szegény-ség nyomasztó voltáról. Trenorné tudta, hogy borzasztó lehet Lilyre nézve, hogy meg kell fontolnia, vajjon tétethet-e valódi csipkét a szoknyájára és hogy nem áll automobil és gő-zös yacht a rendelkezésére, de a fizetetlen számlák mindennapi terhei, a költségekre való kísértekek leküzdésének nap-nap után

megújuló kínja, olyan messze estek Trenorné tapasztalataitól, mint a napszámos asszony háztartási bajai. Lily számára csak annál ke-serversébbé tette helyzetét az, hogy Trenorné-nak sejtelve sincs róla. Mialatt ez azt vetete szemére, hogy elszalasztotta az alkalmat ve-télytársnői elhomályosítására, ő maga képzle-then újra végigharcolta a küzdelmet az el-adósodás növekvő árja ellen, a melyből most kis híján kimenekült. Micsoda bolond szél haj-totta megint ezeket a sötét vizekre?

Könyörögve fogta meg barátójé kezét.

— Édes Judy, szánom-bánom, hogy ilyen bajt okoztam magának, mikor maga olyan jó hozzám. De bizonyára van egy pár levele, a melyre válaszolnia kell, — vegye legalább egy kis hasznomat is.

Leült az íróasztal elé és Trenorné elfogadta ajánlközását egy sóhajjal, mely azt jelentette, hogy nagyobb dolgokra ügysem való.

A lunchnél megfogytokozva jelent meg a tár-saság, — Stepany Jack és Dorset kivételével a férfiak mind a városba mentek (Lily előtt mint a sors iróniája tűnt fel, hogy Selden és Gryce ugyanazzal a vonattal indultak el), Lady Cres-sida és Wetherallék automobilon egy távoleső kastélyba mentek luncheonra. Ilyen megfogyt-kozott érdekességű napokon Dorsetné rendsze-rint a szobájában szokott maradni délutánig, de most bushant, mikor félig túl voltak a luncheonon, hágyadtan és beesett szemmel, de a közönye alól elővillanó roskaratusággal.

Fölhúzott szemöldökkel nézett végig az asz-talon.

— Milyen kesesen maradtunk. Olyan jól esik egy kis nyugalom, — úgy-e Lily? Jobb volna, ha a férfiak mindig távol maradná-nak, — nélkülük igazán kellemesebb. Oh, maga nem számít, George, az ember csak nem be-szélget a férjével! De én azt hittem, Gryce itt fog maradni az egész héten? — tette hozzá kérdőleg. — Nem volt ez szándékában, Judy? Olyan kedves fiú, — szeretném tudni, miért ment el? Kissé félénk s attól tartok, mirajtnak botránkozott meg, — olyan régi módi nevelés-ben részesült. Tudja-e, Lily, hogy nekem azt mondta, hogy még sohasem látott leányt pénzbe kártyázni a múltkori estéig, a mikor magát látta? Pedig a jövedelmének kamatai-ból él és ebből is mindig megtakarít egy jó esomót.

Fisherné mohón hajlott előbbre.

— En azt tartom, valakinek kötelessége volna kinevelni ezt a fiatal embert. Hallatlan, hogy mennyire nincs fogalma honpolgári kö-telességeiről. Minden gazdag embert kötelezni kellene, hogy tanulmányozza a hazája tör-vényeit.

Dorsetné nyugodtan nézett rá.

— Azt hiszem, ő átanulmányozta az elvá-lásról szóló törvényeket. Azt mondta nekem, hogy megígérte a püspöknek, hogy alá fog írni valami petíziót a válópörök ellen.

Fisherné elpirult a rizspora alatt és Stepany nevető tekintet vetve Lilyre, közbeszólt:

— En gyanakszom, hogy Gryce házassodni

készül, hát ki akarja tataroztatni az ócska ha-jót, mielőtt tengerre száll.

— Oh, hogy az ördög vinné el! — jegyezte meg Miss Corby nevetve. — Ha nekem kel-lene útra kelnem vele, elrejténék egy másik útjártsat is a hajó fenekén.

Miss Van Osburghban valami öntudatlan boszankodás keresett megfelelő kifejezést.

— Igazán nem tudom, mi nevetni valót ta-lálnak rajta; én azt hiszem, nagyon derék em-ber — kiáltott fel — és elvégre is, az a lány, a kit nőül vesz, jól el lesz látva.

Zavarba jött a szavaira kitérő nevetésre, de megvizsgálódott volna, ha tudja, milyen mé-lyen vágódta bele ezek a szavak hallgatói egyikének szívébe.

(Folytatása következik.)

A KÉT BOLYAI KÉZIRÁSA.

A véletlen épen mostanában, a mikor fölve-tették egy a Tátarában a Szalóki estieson álli-tandó Bolyai-obszervatorium kérdését, Bolyai Farkasnak néhány kézirátát s Bolyai Jánosnak egy kis emléklapját juttatta kezembe.

Bolyai Farkas levelei Vajda Dánielhez, a csombordi báró Kemény Simon fiainak nevelő-jéhez vannak intézve. Legérdekesebb köztük az, mely 1814-ben kelt s melynek néhány sorát facsimilében adjuk. Bolyai ekkor 39 éves volt, Vajda pedig, a kiből később nagyenyedi pro-fesszor és jeles borász lett, a bécsi egyetemre készült s emléklapot kért a már akkor nagyhírű matematikustól. Az emléklapon Bolyai érde-kes, itt-ott eredeti humorú tanácsokat ad az ifjunak, ily képen.

«Minden ember egy summa a +bol és -bol; vigyázzon! ne hogy a +ra, mellyel a jökenak állando-kísérletek praanumerált, a nővé - az nyelket rejten; ha a + nővése a +aplá, dára lenn, inkább a - apadásával igy, kerék nőni; inkább beteges maradni ha tudnám, hogy a test egységét a lélekéből kell fizetnem.»

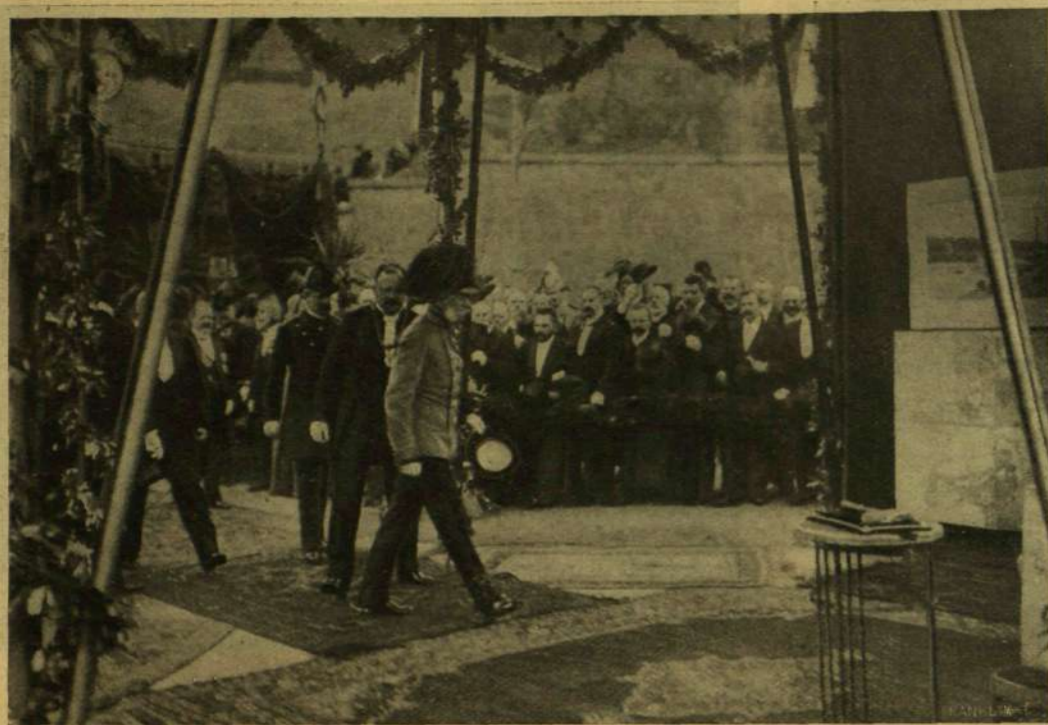
«Az élet maga is egy algebr. summa, mindenik korba + és -bol; mellynek valórának nőni kellene, ha az ifjuság aritmetikájába hibát a felső korokba által nem vinnék.»

«A hamar elvirágzó rósákon tul nézve ószre gyümölcsöt plántáljon; venség loginkább az élet ideje, addig inkább készület.» Mi szebb, mint egy fejér hajú öreg, mikor az ő ideje mélységéből, lefutott pályájára örömmel néz vissza, s az örök élet hajnala mosolyog réá.

Gondoljon ide az ifjuság szédítő kísértekei között! Főként emlékezzék meg illendő távolságra maradni a szép nemre nézve! Tsudálatos Opium ez, mely az ifjuság reggeli idejét el alattja, s a korok boldogsá-gát hiába valo álmalakkal fizeti ki.

Hogy pedig vón lehessen, légyen mértékletes mindenbe a munkába s nyugodalomban is — a pipába N.B. különösen, a mellyel való mértékletes éles is mértékletlenség. — A szemire vigyázzon, minthogy gyenge. A szállása nedves ne legyen, a napot ne engedje reggel, bé-rohanjon az el-szokott szemire. Szembe ne verődjék a nap nap fényes fal-ról vissza etc. etc. Szürkültebe ne írjon, olvasson. . . Irta emlékeztül Boldogságot kívánó barátja

Bolyai Farkas.

FERENCZ JÓZSEF PRÁGÁBAN, AZ ÚJ HÍD ALAPKÖVÉNEK LETÉTELÉN.

A harminczkilenc éves professzor, ki a fél-annyi idős ifjúnak tanácsolja, hogy a «szép nemtől», ettől a «csudálatos Opiumtól» tartsa távol magát, a ki az egész férfilkort az öregségre való előkészületnek mondja s higienikus utasításokkal búcsuzik tőle, kétségtelenül eredeti egyéniség; vallásos lelke az egész élet munkásságának, mértékletességének jutalmát az «örök élet hajnala mosolygásában» látja s mint aggyastán korában ugyancsak Vajdához irt levelei mutatják, ugyanezt várja a maga számára is. «Aequinoctiumkor 1852-ben éjjel» így ír: «majd semmit sem csinálhatok, a kevés idő egy nyomorult élet bús folyama fentartására telik el. — De nem sokára kiségit a sárból a halál angyala. — Csak az irigylendő, a ki túl mehet, kivált ha gyermekeket nem hágy nyomorúságra...»

1853-ban ugyancsak Vajdához november 15-én irt levelében már végre rendelkezik. Nem akarná, hogy halála után is zavarják, minthogy az életben, mint köztudomású, annyi nyugtalansága volt János fia miatt. «Nem tudom, — írja — miként nyerném meg, hogy ha meghalok, vagy semmit se mondjanak, s ne is írjanak, vagy csak annyit, hogy: meghagyta, hogy csak ennyit írjanak: hogy annyit téve, a menyit mostoha körülményei közt tehetett, felsőbb életre vitett. — Szeretném, ha a Tudós Társaság nyomtat évi könyveket, küldeni több apróságot, oly feltétellel, hogy osztán ne szólnak feletem.»

Az apán kívül a fiú, Bolyai János is irt latin nyelvű emlékmondatot Vajdáknak utavalóul bécsi utazására. Ezt az autogrammot is e lapok mai számában találja az olvasó.

Közi: Székely Ödön.

FERENCZY ISTVÁN.

1851—1907.

A magyar kultúrának újra egy derék munkása hunyt el: Ferenczy István, a nagyszabéri állami főgimnázium igazgatója. Mint paedagogus és mint a magyarság tekintélyes harczosa az ország nemzeti szempontból egyik legjobban fenyegetett pontján küzdött a magyarságot s fáradhatatlan munkásságával megérdemelte a kegyeletes megemlékezést.

1851-ben született Gyergyóditron. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárt végezte; a kolozsvári egyetemnek ő volt az első beiratkozott hallgatója. 1876-ban Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter a nagyszabéri állami főgimnáziumhoz nevezte ki rendes tanárrá. Harmincz évig működött ez iskolánál, ebből tizenkét évig mint igazgató. Résztvett a nagyszabéri társadalom minden nevezetesebb mozgalmában, alapítója, munkás tagja, elnöke vagy tiszteletbeli tagja volt a város majd minden egyesületének. Jóságával, tapintatos, higgadt fellépésével sok elismerést és becsülést szerzett

HAJÓK AZ Ó-BUDAI HAJÓGYÁR KIKÖTŐJÉBEN.

Ezen a képen látható láda volt a költő egyedüli atyai öröksége, melyet a szülői házból nagy vándorutjára vitt. Kevés ruháján és könyvein kívül egyéb nem volt abban. A mi kínese volt, azt nem a ládában, hanem a szívében hordta, miként írja is:

Ládámat tolvajtól nem félttem én,
Mert üres, mint sok tudós feje.
Szívemben hordom kíneseim... szívem
Sok szép emlék kínésével van tele.

E láda eredetileg a költő atyjáé volt, a miről a belső oldalán olvasható következő fölírás tanuskodik:

STEFANUS PETROVITS DOMONYI
Szék: álló legény. Die 7 Sptmbr.
Anno 1815.

A költő anyai ágon ma is élő rokonainak elbeszélése szerint ezt a ládát Hruz Adam czinkotai asztalos és bognár készítette és ajándékozta a költő atyjának; Petrovits Istvánnak, a ki mint domonyi székálló legény ismerkedett meg a Hruz-családdal és később feleségül is vette Hruz Máriát, a költő anyját.

Mióta a költő a szülői háztól búcsút vett, ez a láda mindig hűséges kísérője volt katonaszkodása és vándorlása idején. Gyakran megesezt, hogy ládáját egy-egy ismerősénél hagyta s míg ő vándorutjára a hátán és botala kezében gyalogszerrel indult a világnak: ládáját csak később hozta utána egy alkalmi fuvaros. Mikor a költő Debreczenből Pestre jött, ládáját hetek múltán egy molnár hozta el, a ki listjét szállított a pesti vásárra.

A költő házassága után egy időre megszünt a vándorlás és miként ő írja: «a vándoradár-ból házimadár lett, a ki ezentúl mindig otthon található, nem úgy mint eddig... a mi nem oly regényes, de boldogabb élet.» És ekkor a láda ismét visszakerült az öreg Petrovicsékhöz Vácra, a hol a költő egy látogatása alkalmából az anyja tyúkjáról irt költeményében is megemlíti, hogy:

Ejh mi a kő! tyúk anyó kend
A szobában lakik itt bent?

Itt szaladgál föl és alá,
Még a ládára is fölszáll!

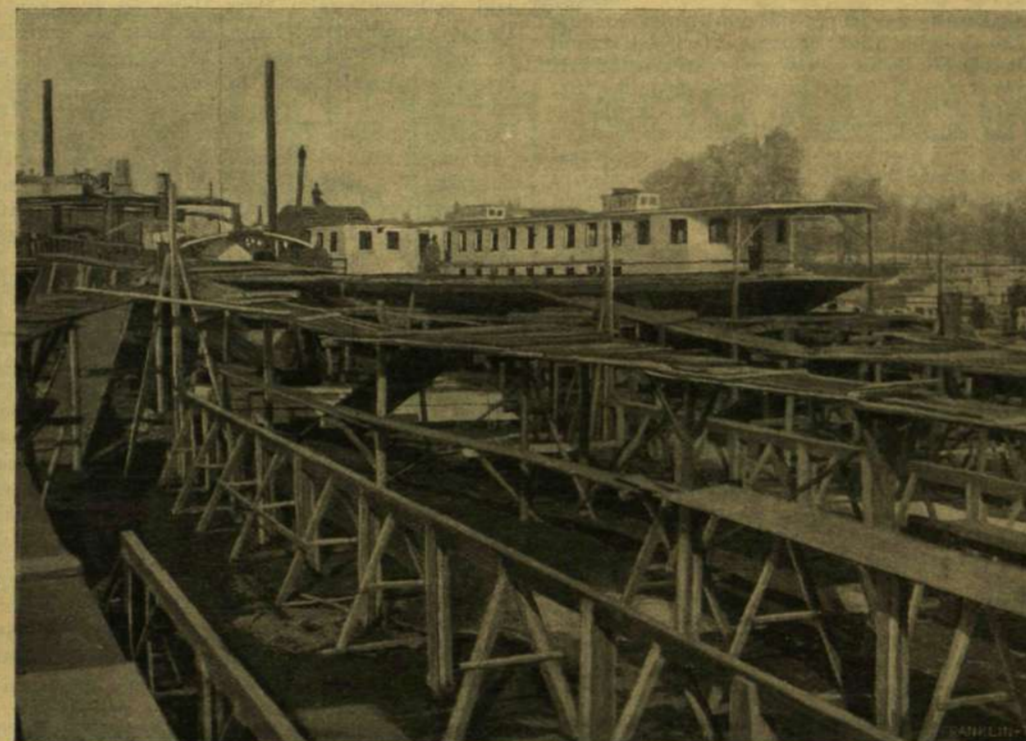
A költő szüleinek halála után Petőfi István vette át a ládát, mint régi családi ereklyét. Ő aztán, gyermeke nem lévén, még életében a Hruz-családnak ajándékozta és én így szereztem meg Hruz Adam kerepesi birtokostól a Petőfi-ház számára. Kéry Gyula.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Öt év Mandzsorszámban. Nagyon jellemző dolog a mai olvasó közönségre az utazási irodalom folyton fokozódó népszerűsége. Mindazok, a kik megcsömöröltek a mai szépirodalomtól, melynek forrongó, khaotikus, igen nagy fogékonyságot s erős figyelmet követelő fordulatait nem mindenki tudja nyomon követni, mindazok, a kik nagy szellemi fáradtság nélkül nagyszámú ismereteket akarnak szerezni, s azok is, a kikben él még valami az ember általános vándor-ösztönéből, — az utazók könyveire nyúlnak olvasmányért. A manapság annyira divatos felolvasások közül is a leglátogatottabbak közé tartoznak azok, melyeket ismeretlen vidékek felkutatói tartanak. S ugyanebből magyarázható az is, hogy magyar emberek is mind gyakrabban akadnak, a kik elszánják magukat egy-egy nagy utazásra, évekre szóló tartózkodásra messze vad vidékeken. Az utolsó hat-nyolcz esztendőben több ilyen világgjáró magyar emberről tudunk, mint azelőtt évtizedek során. Legtöbb és legkomolyabb eredményt Ázsiában érnek el utazóink, mintha Körösi Csoma Sándor, majd Vámbéry nyomán bizonyos hagyomány fejlődött volna ki nálunk e tekintetben, vagy mintha nálunk is éreznék azt a fontos szerepet, mely Ázsiára — ha a dolgok tovább is úgy folytatódna, hogy megindultak — a jövő történetében vár. Ázsiát járó magyarjaink között külön helyet foglal el Gubányi Károly, a kinek most jelen meg «Öt év Mandzsorszámban» című könyve. Őt nem a tudós kutató vágya vezette a távol keletre, hanem a mérnök érvényesülési teret kereső becsúgya, nem is pár hónapi, egy-két évre

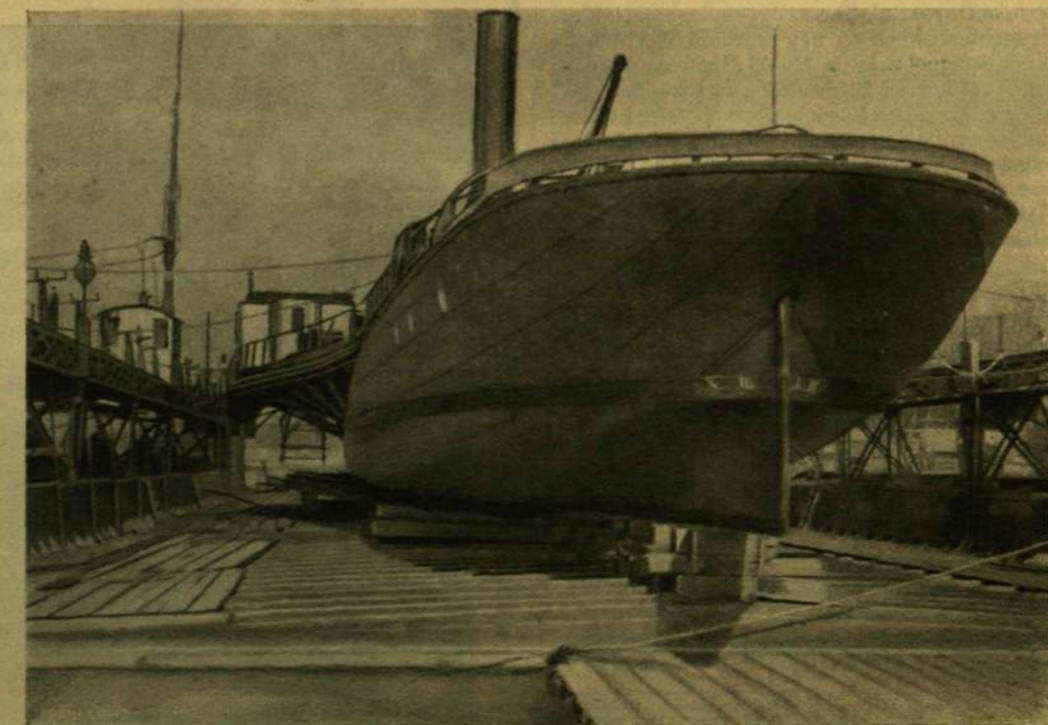
JAVÍTÓ MŰHELY.

HAJÓ-ÉPÍTŐ ÁLLVÁNYOK.

szóló kirándulásra indult, hanem férfias munkával, erős akarattal keresett és szerzett történelmi értékűnek egy világtörténelmi jelentőségű kulturális munka végrehajtásában. Öt évig tartózkodott Mandzsorszámban, építette az ott épülő orosz vasút egyik szakaszát, nagy becsületet szerezve ott a magyar műszaki tudományoknak. Ebbeli munkásságának mintegy mellékterméke ez a könyv, a mely nem földrajzi vagy egyéb tudományos vizsgálatok eredményéről akar számot adni, hanem egyszerűen le akarja írni egy dolgozó európai embernek életét, a hogy az ott a messze távolban, idegen népek s idegen természeti és történelmi viszonyok között lefojlik s meg akarja rajzolni a környezetét is, a természetet, melyben él, az embereket, a kikkel együtt dolgozik. Ez annál érdekesebbé teszi a könyvet, eiltölti az eleven élet frissességével. Alig tudhatnánk az effélék kedvelőinek alkalmasabb olvasmányt ajánlani Gubányi könyvének, a mely a Lóczy Lajos szerkesztésében megjelenő «Magyar Földrajzi Társaság Könyvtára» című vállalatban jelent meg, a szerkesztő előszavával, nagyszámú érdekes képpel.

Az ördög. Molnár Ferencz vígjátéka, melynek könyvalakban való megjelenéséről a minap adtunk számot, ebben a formájában ép olyan, vagy talán még nagyobb sikert aratott, mint a színpadon. Az első kiadás három nap alatt fogyott el belőle s azóta már a második kiadást kapkodja a közönség. Az ilyen kelendőség bármily könyvnél, de legfőképpen színdarabnál a legtrikább dolgok közé tartozik s érdekes bizonyítéka annak, mily nagy szerencsével tudta a darab írója megfogni a közönség érdeklődését. Az irodalomra pedig azért öröndetes ez a siker, mert az író tisztán irodalmi eszközökkel, a

VIZREBOCSÁTÁSRA KÉSZ HAJÓ.

HAJÓK ÉPÍTÉSE AZ Ó-BUDAI HAJÓGYÁRBAN.

közönség kegyeinek adott illetéktelen engedelmények nélkül érte el.

Hét esztendő. Itt a tavasz, nehezen jött meg, de elhozta magával a régóta megszkott terhet, a sok verskötetet. Egyre-másra jönnek, alig győzi az ember csak átvenni is, — hát még elolvasni! Beletelik nyár is, a míg sorra végzünk valamennyivel. A véletlenség juttatta kezünkbe elsőnek Ráskai Ferencz «Hét esztendő» című verseskötetét. Ez a kis könyv jellemző a versek egy egész osztályára. Ezek az u. n. csinos versek; van bennük szín, hangulat, formai ügyesség, olvasás közben beleszédül a filünkbe egy érzesebb, művészibb hang is, de hiányzik belőlük a legfőbb dolog, a mi a költői munkát az elolvasás pillanatán túl is élteti: az egyéniség ereje, a látásnak s a kifejezésnek az az adománya, a mely megfrissít mindent, a mihez a költő hozzányúl, ha új dolog, ha régi. Szászor, ezerszer hallottam valamit, meg is untam, — jön a költő s ujja, érdekessé teszi rám nézve egy szavával. Értetlenül haladtam el valami mellett százszor, ezerszer, — jön a költő és fölfedi előttem értelmét, megláttatja mélységeit. Ez a képesség, a géniusznak ez a lendülete nincs meg Ráskai Ferencz verseiben, ezért, bár kétségtelenül irodalmi színvonalon állnak, mélyebb hatás nélkül marad a lelkünk elolvasásuk után. A ki azonban szereti az érzések hangulatos, könnyed játékát; a rímek ügyes, formás csillogását, — az nem fogja megbánni azt az egy-két órát, melyet a versek elolvasásával töltött.

Fordított könyvek. Néhány irodalmi szempontból is értékes külföldi elbeszélő munka megjelenéséről adhatunk itt számot. A legnagyobb s egyuttal

EGY PÁRISI KÁVÉHAZ TERRASZA A PINCZÉR-SZTRÁJK ALATT.

legnevezetesebb köztük az olasz Antonio Fogazzaro híres regénye, «A Szent». Ez a könyv vagy két év előtt Olaszország legnagyobb eseménye volt, nem csak jelentékeny írói tulajdonságai miatt, hanem azért is, mert olyan népszerűtlen penget, a melyek a hívő katolikusokra nézve nagyon régóta, de még mindig égető, a lelkiismeret mélyébe vágó kérdések. Irodalmi formában a mai hívő embernek az egyházhoz való viszonyát rajzolja Fogazzaro egy tipikus képmén, egy föltétlenül hívő ember érzésével, de a modern ember bátor kritikájával. Mellette és ellene egész irodalom támadt, a vitába beleszólt a Vatikán is és indexre tette a munkát, a mely aztán hazájában és a külföldön is óriási mennyiségű olvasóra talált. A modern irodalom «representative book»-jai közül való ez a regény, ezért el kell olvasnia mindenkinek, a ki korunk irodalmi műveltségének színvonalán akar maradni. A regényt *Vetési József* fordította magyarra. A másik fordítás gyászkeretes nekrológiai kezdődik: *Tóth Bélától* adja Maupassant négy elbeszélésének fordítását s e posthumus munka első *Radó Antal* írt néhány meleg, szeretettel áthatott sort; különösen *Tóth Béla* fordítói munkásságát méltatja helyesen. — A harmadik szintén kis füzet, egy manapság sokat olvasott francia író, *Michel Provins* hét párbeszéd-jelenetét adja *Gábor* Andor fordításában. A negyedik végül klasszikai munka: *Lukianos* műve a tornászról, melyet *Jakobinyi Péter* fordított görögül s ő írta hozzá a bevezetést s a magyarázó jegyzeteket. Fogazzaro regénye a *Gyalui Pál* szerkesztésében megjelenő «Oleó Könyvtár»-ban jelent meg, a többi pedig a «Magyar Könyvtár»-ban, melyet *Radó Antal* szerkeszt.

Déryné ifjasszony. *Herczeg* Ferenc színdarabját, melyet állandóan adnak most is a Vigzínházban, most megjelent könyvalakban is. A darabnak hatását nem annyira a cselekvény, mint inkább a milieut adja meg, a magyar színpad küzdelmes gyermekkorának meleg humorú rajza s ez olvasva is megteszi a maga hatását.

A «Népművelés» című oktatási és művelődésügyi havi folyóirat, melyet dr. *Bárczy István*, Budapest polgármestere szerkeszt, legutóbbi számában első helyen gróf *Telki Sándornak* egy igen világos okfejtését, sok tapasztalatra s az ügy meleg szeretetére valló fejtegetését közli. «A nép muzeuma» czimmel. Figyelmet érdemel még dr. *Szabó Sándor* cikkje a tanszemélyzet közreműködéséről a fertőző és ragályos betegségek elleni küzdelemben, *Ujfalusi Odón* ismertetése az angol népkönyvtárakról s számos más tanulmányos kisebb-nagyobb cikkje. A magyar kulturális kérdések fejtegetésében már eddig is nevezetes szerepet játszó folyóiratot a Franklin-Társulat adja ki; ára félre 10 korona, egyes szám ára 2 korona. Tanárok, tanítók, községi jegyzők az előfizetési árból 20% engedményt kapnak.

A magyar dal *Kún László* nagy gyűjteményéből, melyben ezer magyar népdal összegyűjtésére vállalkozott, most megjelent a negyedik kötet: mind-egyik száz-száz dalt ad énekhangra és zongorára letéve. *Kún László* igen képzett, jó ízlésű zenész, ezt a munkát gondnal és szeretettel végezte s gyűjteményével valóban szolgálatot tett a magyar zene művelésének.

Új könyvek:
Öt év Mandzsorszámban, írta *Gubányi Károly*. Nyolcvannyelezz képpel. Budapest, Lampel-Wodianer részvény-társaság; ára 8 korona.

Hét esztendő; versek, írta *Ráskai Ferenc*. Budapest, Légrády testvérek kiadása; ára 2 korona.

A *szent* Regény, írta *Fogazzaro Antal*, olaszból fordította *Vetési József*, Budapest, Franklin-Társulat (Oleó Könyvtár); ára 2 korona.

Magyar Könyvtár; szerkeszti *Radó Antal*. 483. sz. *Michel Provins*: *Jelenetek*. Fordította *Gábor*

Andor. 484. *Agórgó sport*. *Lukianos* műve a tornászról. Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta *Jakobinyi Péter*. 487. sz. *Guy de Maupassant*: *Ekszer*; fordította *Tóth Béla*. Budapest, Lampel-Wodianer részv. társ. Mindegyik füzet ára 30 fillér.

Déryné ifjasszony. Színdarabját 3 felvonásban. Budapest, Singer és Wolfner kiadása; ára 2:50 korona.

A magyar dal. Ezer magyar népdal; énekhangra és zongorára harmonizálta *Kún László*. IV. és V. kötet. Budapest, Könyves Kálmán részvény-társaság. Az eddigi öt kötet ára, 50 korona, öt koronás havi részletekben is törleszthető.

EGYVELEG.

* A muzulman sírokat soha sem bontják fel. Minden egyes sírja a temetés után egy ciprusfát ültetnek, hogy a felbontás lehetetlenné váljon.

* A világ legnagyobb pillangó gyűjteménye, mely jelenleg egy millió különféle példányból áll, báró Rothschild Walter — a Rothschild cég londoni főnökének — tulajdona.

Turistáknak és kerékpárosoknak. Nekünk megküldött és teljes hittel érdemlő értesítések szerint a Kwizda-féle Fluid (Kigyó védjegy) és «Turista-fluid» tekintélyes turisták, kerékpárosok és lovasok által megerősített kirándulások előtt és után kiváló sikerrel használták. Ezen értesítések szerint a Kwizda-féle fluid azon tulajdonságai bir, hogy a test izomzatát ellentállóvá és kitartóvá teszi, annyira hogy a legnagyobb megterheléseket is könnyedén kibírja. Másrészt pedig ezen szert teljesen feltesztelt a pettyhűt izomzatot, fáradtságot és minden tüdőbetegségből származó fájdalmat megszüntet. Ezen, szakértők által tett kijelentések hasznos utbaigazítással szolgálhatnak gyaloglóknak és sportkedvelőknek.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: *Sárladányi gróf Schmidegg János* 48-as huszárkapitány Kőszegen. Az elhunyt, a ki 83 évet élt, mint a 3-ik huszárezrednek hadnagya, főhadnagya, majd kapitánya küzdött végig a szabadságharcot s különösen a Komárom közelében vívott ácsi csatában tüntette ki magát. — *Horváth Antal* 48-as honvéd, Pécs városának 30 éven át volt levéltárosa, életének 84-ik évében. A megboldogultban *Ambrovoics Dezső* dr., a képzőművészeti társulat főtitkára apását gyászolja. — *Székács István* földbirtokos, a szentetornyai ág. ev. egyház világi felügyelője, Békés vármegye törvényhatósági bizottsági tagja életének 40-ik esztendejében Szentetornyan. — *Alsóderesi Dániel* István décsfalvi birtokos, a küküllői unitárius egyházokról

tiszt. felügy. gondnoka életének 93-ik évében Décsfalván. — *Zaláni Sára* Lajos kir. járásbíró, orhai egyházmegyei főgondnok, a kovásznai ref. egyházközség presbitere, Háromszékmege törvényhatósági bizottsági tagja, életének 49-ik esztendejében Kovásznán. — *Szerető Imre* földbirtokos, Békésmegye törvényhatósági bizottsági tagja életének 74-ik esztendejében Gyomán. — *Szabó Dezső* ref. tanító 38 esztendő korában Szirmán. — *Kézdi-polyáni és szentléleki Pál* Albert pénzügyi titkár, kataszteri b. biztos, megyebizottsági tag életének 69-ik esztendejében Kolozsváron. — *Fekészházi Fekészházy Gyula* dr. kir. törvényszéki bíró életének 54-ik esztendejében Szatmáron. — *Zsarnay Mátton* kuriai bíró ezimmetl és jelleggel fölrüházott pozsonyi ítéltől bíró 62 éves korában Pozsonyban. — *Ifjabb Csillag Béla* földbirtokos 58 éves korában Budapesten. — *Dulka Elek* gyógyszerész, Szilagyvármegye törvényhatósági bizottsági tagja, a szilagyvármegyei ref. egyházmegye képviselője, a tasnádi ref. egyház főgondnoka 68 éves korában Tasnádon. — *Gruber Dezső* nyug. áll. tiszt. 44 éves korában Budapesten. — *Korontai Imre* életének 34-ik évében Zalaegerszege. — *Gyurcsik Gábor*, Bácskai közeg nyug. jegyzője, 72 éves korában Bácskai közegben. — *Zinsenheim Simon* kereskedő 75 éves korában Budapesten. — *Csalóka János* úttörő 44 éves korában Nagyatádon. — *Mihályovits János* 89 éves korában Temesváron. — *Alsócsernatoni Kozma János* nyug. járásbírósi kiadó életének 65-ik évében Sepsiszentgyörgyön. — *Nelky József* ügyvéd, törvényhatósági bizottsági tag 61 éves korában Sopronban.

Özv. tápiószentmártoni *Dömök Józsefné*, szül. nemes-varbóki *Plachy Zsuzsanna* 73 éves korában Nagycsényen. — Özv. gömöri *Havas Sándorné*, szül. csikszentkirályi *Bors Ilona* 79 éves korában Budapesten. — Özv. *Sághyváry Elekné*, szül. Horváth Ida földbirtokosnő 67 éves korában Kővágó-örsön. — *Nitrib Zolna*, székesfehérvári polgári iskolai tanítónő 23 éves korában. — Özv. *Mezey Pálné*, szül. *Szabó Terézia* Kaposvárott. — *Horváth Sándorné*, szül. *Vargha Zsófia* 62 éves korában Gyapán. — *Zalayné Décsy Melinda* 49 éves korában Veszprémben. — Özv. szilassi *Ferencczy Pálné*, szül. *Láng Vilma* 78 éves korában Rákosszentmihályon. — Özv. *Éva Károlyné*, szül. *Geleji Katalin* 67 éves korában Királyhalmeczen. — *Mészáros Aurélné*, szül. *thurdosini Kubányi Melánia* 40 éves korában Budapesten. — *Rechnitzer Ignáczné*, szül. *Schwarz Emília* 55 éves korában Budapesten. — Özv. *Medyer Lajosné*, szül. *csertői és kotosdi Madarász Jusztin* ezredes özvegye Budapesten. — *Vattay Gyuláné*, szül. *Back Ernesztin*, 39 éves korában Budapesten. — *Katona Edit*, *Katona Zsigmond* és neje, *Fülöp Juliska* négy éves leánykja Keckemetén. — *Bálint Erzsike*, *Bálint István* 12 éves leánya Komáromban. — *Váray Adél Kornélia*, *Váray József* és neje szül. *Prunyai Elza* négy éves leánya Debreczenben.

Szerkesztői üzenetek.

Déryné ifjasszony utolsó éveiből. Nem mond semmi érdekesebb új dolgot, csak a már sokszor elmondottakat ismétli a különben élénkben írott cikk; ezért nem közölhetjük.

Bizonnyra kevés. Fogyatékos stílusban írt konvencionális történet, nem nekünk való.

A PÁRISI KÁVÉKÖZSÉG ÉS VENDÉGLŐSÖK GYŰLÉSE A PINCZÉR-SZTRÁJK ÜGYÉBEN.

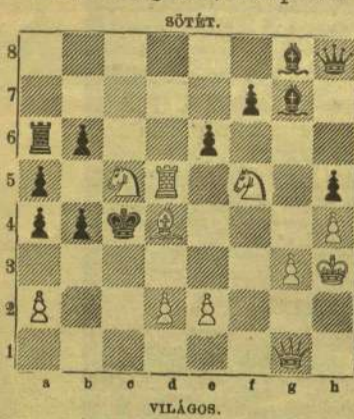
Katona Géza éttermei

IV. kerület, Váci-utca 38. szám. Müncheni Hofbräu-sör a hajor királyi udvari serfőzdeiből Rézványi nádvari-sör a Kőbányai részvény-serfőzdeiből. Külön párhelyek és termek nagyobb társaságok részére. Tiszta fajták és teljes ételek.

A vasember. Érdektelen történet, kezdetlegesen elmondva; közlésről szó sem lehet.

SAKKJÁTÉK.

2534. számú feladvány. — *Maróczy Géza* nagymesternek ajánlja szerető és nagybecsűsége jelölül *Schuster Zsigmond*, Budapesten.

Világos indul és a negyedik lépésre mattoz ad.

Selyem és «Henneberg»-selyem 60 kr.-tól felebb, bementem és vámmentes. Minta postafordulattal. Magrendelések bármely nyelven intézendők: 11996

an Seidenfabrikt. Henneberg in Zürich.

Salvatorforrás
 Bór- és Lithion-tartalmú
 kítőnő sikerrel használtatik vesebajknál, a húgyhólyag bántalmainál és kövszénynél, a cukorbetegségnél, az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál.
 Húgyhajtó hatású!
 Vasmentes! Kényesen emészthető! Teljesen tiszta!
 Budapest, Ráktár Édeskuty L. urál.

Első Leánykiképzési Egylet m. sz. Gyermekek és életbiztosító intézet Budapest, VI., Teréz körút 40-42. sz. Alapítástól 1863.

Folyó év április havában 2.042.800 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.654.700 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosítási összegek fejtében 89.076 K 65 f. fizetett ki. 1907. január 1-től április 30-ig bejárólóg 7.817.100 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 6.725.500 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegnek fejtében a folyó évben 362.763 K 48 f. és az intézet fennállása óta 11.566.009 K 39 f. fizetett ki. Ezen intézet a gyermek és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legelőbb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett. 12051

Hazai termék! Hazai termék!
AGNES-Forrás
 Elsőrendű természetes szénsavas natron-tartalmú ásványvíz.
 Ideges gyomorhaj, légső, tüdő, gyomor-és bélhurut, esonlágylás, vese-és hólyagbántalmak esetében kítőnő eredménytel használhatók, kellemes borvíz. 1 1/2 literes üvegekben 36 fillér. Üres üvegeért 8 fillér térül vissza. 12185
 Mindenütt kapható. A forráskezelőség.
 Főraktár **ÉDESKUTY L.** es. kir. udv. szállítónál Budapest, V., Erzsébet-tér 8. Telefon 16-32.

A 2526. sz. feladvány megfejtése *Miskolczy Antaltól*.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
 1. V4-g4 --- c6-d5 (a, b) 1. --- b6-a5
 2. e2-c3 + Kb5-c6 2. e2-e4 + Kb5-a4
 3. Vg4-c8 + matt. 3. Vg4-d1 + matt.
 Világos. b. Sötét.
 1. H4s-c7 + B6s-a5
 2. H4s-c7 + Kb5-a4
 3. b4-b5 + matt.

A Lasker-Marshall-match vége. A minap fejeződött be az a küzdelem, amelyet Lasker és Marshall vívtak meg egymással a világbajnoksági czimért. Ennek a küzdelemnek a során Lasker, aki nyolcz játszmában lett győztes és egyetlenyszer sem szenvedett vereséget, szép bizonyítást tett, amellyel, hogy a jelenkor sakkmeisteri között még mindig őt illeti az elsőség. Ebben a mérkőzésben imponáns erőteljességgel játszott, mint ellenfele, akit a jobbnak sakkmeisternek közö kell számítaniuk, nagyon győngy érdeműt tudott csak elérni, és ez az eredmény mindössze annyira szigorított össze, hogy hét játszmánál eldöntetlenül tudta tenni a küzdelem, győzelmet ellenben egyetlenegy játszmában sem ért el. Lasker tehát a mérkőzés után is megtartotta magának a világmesterei czimét.

Sakkverseny Budapesten. — Az «Erzsébetvárosi Kaszinó» sakkversenye mostanában vette kezdetét. A versenyen a fővotást sakkosok legkiválóbbjai vesznek részt, köztük *Forgács, Bárász, Bayer, dr. Kepe, és Steiner*.

SARG-féle 60 KALODONT LEGJOBB FOG-CRÉME
 11965

REIS KÁROLY
 KALAP GYÁRI RAKTÁRA
 Budapest, Andrásy-út 16. sz.
 Alapítva 1886.
 163. ábra
 Kedvelt divatos puhaalap fekete és minden szín 5, 6, 7, 8 és 10 korona.
 Teljes árjegyzékemet a Vasárnapi Ujság márczius 10-iki számában 200. és 201. oldalán szives figyelmébe ajánlom.
 Ezen árjegyzékem a czég kívánatra, banknek portmentesen megküld. 12127

IKSIA GYÖNGY BEAUFORTA PARIS
 ARCIS KÉZÁPOLÓ SZER BUDAPEST.
 Minden hölgynek nélkülözhetetlen.
 Magyarországi főraktár *Hoffenreich Károly*, Budapest, IX. ker. Soroksári-út 70.10. szám.

„AGRÁRIA”
 kukoriczaszartépo gép.
 Ásványi szabadalom.
 Bővebb felvilágosítást a takarmányozási eljárásról készséggel nyújtunk. 12176
 Levélezim: **AGRARIA** Budapest Váci-út 2. sz.

KODAK
 KODAK Társaság korlátolt szavatosság mellett. Wien, I., Graben 29. sz. (Közvetlen a Pestis-oszlop mellett.)

Fénykép sötét kamra nélkül. Legegyszerűbb és legkönnyebb módszer kezdőnek. Legmegbizhatóbb módszer előhaladottaknak. Kodak NC filmek a fény mellett fejlesztetnek a kodak napfényt fejlesztő TANK gépben. 11996 Árjegyzékek ingyen és bérmentve mindenütt kaphatók.

Helyesen fejtették meg: *Merényi Lajos*. — *Geist József* és *Stark Vilmos*. — A «Budapesti Sakk-kör» — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör» — *Ladányi Antal*. — *Wyschogrod Pál* (Budapest). — *Németh Péter* (Osogor). — *Kintzig Kóbert* (Fakert). — *Müller Nándor* (Szombathegy). — *Nyitrai Ágoston* (Szeged). — *Hoffbauer Antal* (Lépfőder). — *Szabó János* (Bakony-Szentlászló). — A «Győri Sakk-kör» — *Székely Jenő*. — *Mészay József* (Győr). — *Szapóky Árpád* (Körömcébánya). — A «Zborói Társaság». — A «Kalaenai Katolikus-kör» — *Vébreös Miklós* (Zirc). — *Ilf. Hubay Bertalan* (Bodzaufalak). — A «Dunaföldvári Egyenlőségi kör» (Dunaföldvár). — *Baresa Mihály* (Biharudvari).

KÉPTALÁNY.
BORRÁZS
 A 14-ik számban megjelent képtalány megfejtése: *Bartásy és szerelem két legszebb érzelm.*

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál.
 Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Selyem van divatba!
 Körén 10 filléres levelezőlapon mintákat a mi tavaszi és nyári újdonságainkban ruhák és blousok számára: *Echizen, Tafetas, Instrin, Louisinén, a jour, Mousseline* 120 cm széles K 1-20-tól felebb fekete, fehér, egy- és tuskazint, ugyszintén himzett blousokat és ruhákat találhat. Mi csak jótállással készített selyemszövetet adunk el direkt magánfeleknek, vám- és portmentesen a lakásba szállítva. 12022
SCHWEIZER & Co., Luzern U/24. (Svájc.)
 Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállító.

MAGGI IZESÍTŐ
 javítja a leves ízt. 12003
 Készíti *Maggi Gy. és Tsa, Wien, IV/1.*

Technikum Mittweida
 Igazgató: *A. Holtz, tanár.* 12073 (86-as királyi).
 Magasabb technikai tanítást elektro-és gépészmérnökök, technikusok és művezetők kiképzésére. Gazdálkodás fel-szerelt elektro-és gépészi laboratoriummal, Gyári tanuló-műhelyek. 2810 hallgató a 36 iskolában.
 Program stb. díjtalanul a titkárság által.

Vesszőparipa-liliomtejszappan
BERGMANN és TÁRSA cégtől, Dresden és Tetschen E/m.
 a naponta beérkező elismert levelek bizonyossága szerint most és a jövőben is a leghatásosabb szappan marad az összes gyógyszappanok között, szepelő ellen, valamint gyöngy, puha bőr és rózsás arcszín elnyerésére és megtartására. Darabja 80 fillérről kapható minden gyógyszerárban és drogueriában, illatszert-és fodrászüzletben. 12142

Minden hangzatos frázisnál szebben beszél a tett!
 Tegyen tehát próbát a **Szente-féle**
Mariska krém-
 mel és meglepődik annak gyors és biztos hatásán. Három nap alatt eltünt mindenemű arisztokratánságot, ugyszintén bársonysimává varázsolja a kezét. — 1 tégely ára 1 K, hozzá szappan 70 f., poude 1 K. 12094
 Kapható a készítőnél, **SEZENTE LAJOS** gyógyszerésznél, Budapest, VII. Damjanich-u. 2.

„Klotild kávéház” IV., Váci-utca 38. és Irányi-utca sarkán. — **Villamos megállóhely.** Minden vasárnapon és ünnepnapon a m. kir. 1-ső hevérszere hangversenye. *Katona Géza tulajdonosa.*

Vértess-féle Sósorszesz Minden házbán szükséges.

12003

Amputáltak!

A Keleti-féle mű-lábak és műkezdek a legjobbak és legököltebbek!

A esonk megsebesülése ki van zárva!

Elegáns és könnyű járás!

Több évi jótállás!!!

12150

Keleti J. orthopaediai műintézete jótállás és legolcsóbb gyári árak mellett készít:

Műlábakat és műkezdeket a legtökéletesebb techn. kivitelben.

Ferdenőttek részére műfüzőket, egyenesartókat, járőr és támogatókat stb. a chirurgia legmodernebb elvi szerint.

Kévéshé vagyonsok nagy árendényben részestülnek Betegtol kocsik rokkantak és lábadozók számára gyári árak mellett, nagy választékban!

Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld KELETI J. orvosi műszergyár Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17. szám.

Ha őszül a haja ne hasznájon mást, mint a

„STELLA“-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K.

ZOLTAN BELA gyógyszerárban, Budapest, V/49, Szabadágytér, Sétány-utca sarkán. 12053

Előpatak gyógyfürdő

kiválóan jó eredménnyel használható a gyomor, vese, hólyag és a méh hurutos bántalmainál, máj- és lépajóknál, kősvény és eszénál, altesti pangásoknál, valamint bármely az idegesség alapján fejlődő betegségnél. A nagyhirű előpataki gyógyvizek orvosi javaslat szerinti ivása, összekötve a megfelelő és itt feltalálható kisegítő gyógyszerekkel (meleg és hidegfürdők, vizgyógyintézetű kezelés, massage, svédorna, diätikus étrend) rendkívül kedvező eredményt mutat fel. Fürdő-idején: május 15-től szeptember 15-ig. Vasuti állomás: Földvár és Szécsény-úrköy, honnan állandó ólós kocsiközlekedés van. Lakás, ellátás ólós és választékos. Az elő- és utóidejében (május 15-től június 15-ig és aug. 20-tól szept. 15-ig) a gyógy- és zeneidőnk fele fizetendő, lakások 50%-al és ellátás is sokkal olcsóbb. Az előpataki ásványviz, mely a szénasavas, égvényes vasas vizek között első helyet foglal el, mint gyógyeszköz, hánál is használható és üdítő, kellemes íttal uszáló vagy borral vegyítve, nagy kedveltségnek örvend. Itthon és a külföldön évenként egy millió palacknál több kerül forgalomba. Székiúdsági hely Előpatak, de kapható a legtöbb városban és nagyobb kereskedésben.

Prospektust kívánatra ingyen küld az igazgatóság. 12192

A ki haját szereti, ápolni és megtartani akarja, használja a MORAS felt. 1832-ben dr. A. MORAS, Köln a/R. E víz abszolút bizonyossággal és meglepő rövid idő alatt megakadályozza a haj kihullását, a hajnak fényt és selyemzettséget kölcsönöz, megszűnteti a koroképződést és hatékonyan elősegíti a haj növekedését és egy üdítő, pompás illatú toalette készítmény. Számos elismerések a magas körökből.

Egy üveg ára 3 kor. Mindenütt kapható. Feltaláló: A. MORAS & Co. Köln a/Rh., Passage 37. és Bécsben XVIII. 3. Pötzleinsdorferstr. 79. Herceg Hohenzollerni ndr. száll. Hosszu időn át szállítanak udvaroknak és az arisztokráciának.

FELHIVÁS A NÖKKHÖZ!

Mindazon nők, kik adnak valamit a kéz és arcz ápolására, ne kenjék arczukat és kezüket semmi-féle krémmel, kenőccsel, puderral, melyekkel sosem fognak eredményt elérni, hanem tegyenek egy próbát a világhírű és orvosi tekintélyek által ajánlott

„HOPPA“

angol teint regulator-ral, mely fölölegessé teszi az arcz és kéz kellemetlen bekenését s egymagában pótolja a krémet, kenőcsöt, pudert, szappant.

A „HOPPA“ bámulatos gyorsan tűnteti el a szeplőt, májfoltot, bőrvörösséget, mitesszereket, stb. és meglepően puhítja, finomítja, ifjítja az arczot és kezeket. 12126

Igazi uri nő nem keni arczát.

Egy doboz ára utasítással 2 K 50 f.

Kapható minden gyógyszertárban, drogeriában és illatszertárban.

Főraktár:

Kaiser Vilmos és Tsa kozmetikai laboratoriuma Győr, 1/g.

Magyar asszonyok! valódi hön vízszoneműk bőligen küld minitkat a Magyar Iparcsarnok Kaposváron. 12074

Rónai nagyszálloda Póstyén

legnagyobb kényelemre berendezve a radiumtartalmu kéniszappfürdőben. 12145

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zálogkölcsön R.-T.

Irodái: VI., Andrassy-ut 5 sz. a. (saját házában). Befizett részvényitke: 40 millió korona. Elfogad betéteket, leszámított váltókat és előleget nyújt értékpapirokra. M. kir. szab. oszt.-sorozatát közzéadó helye: VI., Andrassy-ut 5. Közigazgatási fel: IV., Károly-körút 18., IV., Ferenciek tere 4. (Fény-utca sarok), VII., Károly-utca 57., VIII., József-körút 2., VIII., József-ut 6. 11982

Az asztalosok szövetkezeti Butorcsarnoka.

A budapesti asztalos-ipartestület védnöksége alatt álló és hitel-szövetkezet, mint az országos központi hitel-szövetkezet tagja, felhívja a nagyérdemű butorvásárló közönség figyelmét a

VIII., József-körút 28. szám, Bérkocsis-utca sarok, valamint

IV., Belváros, Ferenciek-tere 1. sz.a. királyi bérpalotában dusan felszerelt molern és stilszerű lakberendezéseinek megtekintésére, a melyek jutányos áron jótállás mellett alátanak el

A Butorcsarnok szövetkezet

kizárólag csak budapesti képesített asztalos- és karpitos mesterek dolgoznak, úgy Budapest környékén készített, vagy bécsi silány árak eladásával nem foglalkozik.

Megrendeléshez tervezetet és költségvetést kívánatra készítünk. 12154 Minden egyes butorcsarnok bizottság által felbírálva.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest IV., Egyetem-utca 4. szám.

VASÁRNAPI UJSÁG

19. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ HOITSY PÁL.

FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, MÁJUS 12.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona, Félévre 8 korona, Negyedévre 4 korona.

A „Világkrónika“-val negyedévenként 80 fillérel több.

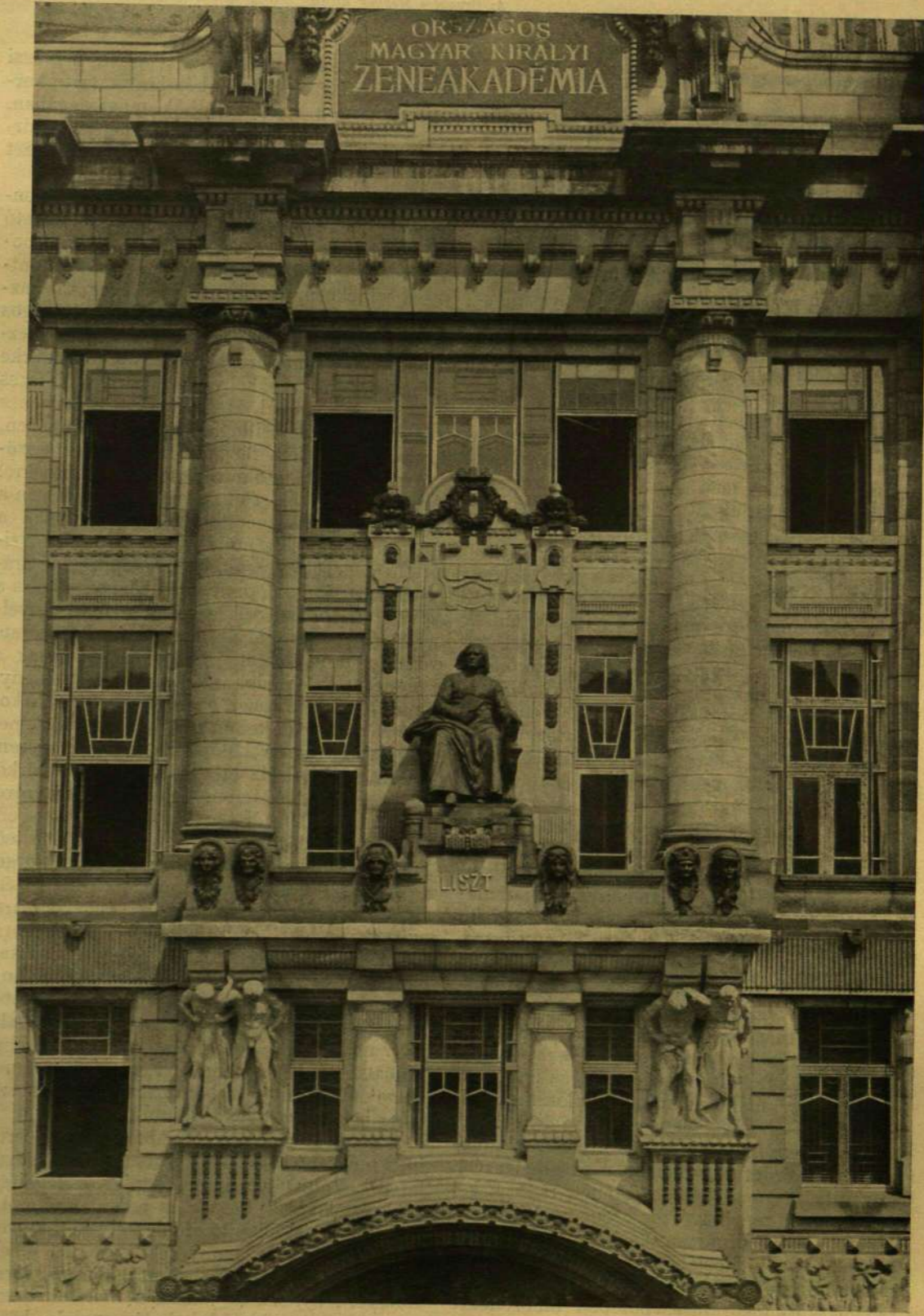
Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg határozott viteldi is csatolandó.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR KIR. ZENE- AKADÉMIA ÚJ ÉPÜLETE.

ŐSI kobzok, tárogatók és hegedűk zengése, gyújtó dalok, tüzes nemzeti táncok, mind arról tanuskodnak, hogy a „sirvavigadó“ magyar fajnak fejlődésében mindenkor jelentős szerepe volt a költészetnek és a zenének. Évszázadok viharán át, ha győztünk, ha csatát veszítettünk, ha örültünk, ha keseregünk, a dal és a zene volt egyetlen meghitt barátunk, lelkesítőnk, vigasztalónk. A rejtett hazafiai érzések őrzője, gondozója a zene és a dal volt, a bujdosás szomorú napjaiban ez adott erőt s a szabadság eszméinek kiküzdésében is ez volt a harszó kiáltás. A szó, a gondolat felszabadult, a költészet kibonthatta szárnyait, csak a szívünkkel egybeforrt zene nem talált még hivatott művelőkre.

Liszt Ferencz tüneményes lángelméje kellett ahhoz, hogy a művészi érzékkel megáldott magyarság szívében új erőben támadjon fel a legideálisabb művészet: a zene. A magyar rapszódia halhatatlan mesterének szerény Hal-téri lakása volt a zeneoktatás első, barátságos és biztató otthona. Négy küzdelmes esztendő töltek itt a zene művelői. Liszt, Erkel és Volkman érdeme, hogy a nemzeti közhangulatban visszhangra találtak a bölcsőkorukat élő zenei törekvések. Micsoda ünnep, micsoda gyönyörűség lehetett akkor a művészellemek rejtekén, a hogy a piciny haltéri zeneiskola tágasabb és állandó otthonhoz jutott! 1879-ben az államférfiak lelkes támogatása folytán az Andrassy-ut egyik bérpalotájában helyezkedett el a zene-művészet új iskolája. Vezetője, szíve, lelke és mindene maga Liszt lett, hogy tovább fejlessze a magyarságnak a zene iránt táplált vonzódását, rajongó szeretetét és veleszületett gazdag művészi érzékét.

Itt bővült, itt alakult ki s itt nőtt nagyra fáradságos munkában eltöltött évtizedek után az a kulturális intézetünk, melynek vezetői heradhatlan érdemeket szereztek művészi intelligenciánk fejlesztésében, zenei műveltségünk megismosításában. És most végre a vándorlások és az átalakulások korszaka is le fog záródni. Az országos zeneakadémia harminczkét esztendő s mostohaságából immár teljesen kiszabadulva, otthagyja régi, művésziellen otthonát s néhány nap múlva a levegőtlen bér-

A PALOTA FŐHOMLOKZATÁNAK RÖZÉPRÉSZÉ LISZT FERENCZ SZOBRÁVAL. AZ ORSZÁGOS MAGYAR KIRÁLYI ZENEAKADÉMIA ÚJ PALOTÁJÁBÓL.